

Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistaminen -jatkotyöryhmän muistio

Helsinki 2012

Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistaminen -jatkotyöryhmän muistio

Helsinki 2012

Maa- ja metsätalousministeriölle

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 3.11.2011 Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistaminen – jatkotyöryhmän, jonka tuli jatkaa metsälainsäädännön muutosprosessia metsänkäsittelymenetelmien monipuolistamista miettineen työryhmän työn pohjalta.

Jatkotyöryhmän tehtävänä oli antaa 30.6.2012 mennessä esitys metsälakiin ja sen nojalla annettavaan valtioneuvoston asetukseen tehtävistä muutoksista, joiden perusteella valmistellaan tarvittavat hallituksen esitykset.

Metsälakiin tehtäviä muutoksia valmistelevan työryhmän puheenjohtajaksi nimitettiin ylijohtaja Juha Ojala, maa- ja metsätalousministeriö, ja jäseniksi seuraavat henkilöt:

jäsenet:

metsäasiantuntija Sini Eräjää, Suomen luonnonsuojeluliitto
metsäneuvos Marja Hilska-Aaltonen, maa- ja metsätalousministeriö
tutkimusjohtaja Paula Horne, Pellervon taloustutkimus PTT
metsäasiantuntija Lea Jylhä, Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitto MTK r.y.
maankäyttö- ja ympäristöpäällikkö Lauri Karvonen, Metsähallitus
julkisten hallintotehtävien päällikkö Sauli Härkönen, Suomen riistakeskus
vanhempi hallitussihteeri Maija Kaukonen, maa- ja metsätalousministeriö
puutuotannon asiantuntija Arto Koistinen, Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio
viranomaispäällikkö Ilkka Koivisto, Suomen metsäkeskus
metsäneuvos Marja Kokkonen, maa- ja metsätalousministeriö
professori Kari Mielikäinen, Metsäntutkimuslaitos
puheenjohtaja Rauno Numminen, Suomen Metsätilanomistajien liitto r.y.
puheenjohtaja Håkan Nystrand, METO-Metsäalan Asiantuntijat ry
hallitusneuvos Elise Pekkala, työ- ja elinkeinoministeriö
toiminnanjohtaja Juha Rautakoski, Metsänhoitoyhdistys Kalajokilaakso
pääsihteeri Liisa Rohweder, WWF Suomi
maankäyttö- ja kiinteistöjohtaja Jorma Saarimaa, UPM-Kymmene Oyj
metsä- ja ympäristöjohtaja Tomi Salo, Metsäteollisuus ry
vanhempi tutkija Sauli Valkonen, Metsäntutkimuslaitos
hallitusneuvos Satu Sundberg, ympäristöministeriö

Metsäneuvos Marja Hilska-Aaltonen toimi työryhmän varapuheenjohtajana ja ylitarkastaja Matti Mäkelä sihteerinä.

Työryhmä kokoontui 13 kertaa ja kuuli työnsä kuluessa seuraavia asiantuntijoita:

Jari Kuuluvainen (Helsingin yliopisto), Timo Tuomola (Hämeenlinnan kaupunki), Jyrki Hurmeranta (ympäristöministeriö), Harri Hänninen (Päättäjien metsäakatemia), Emmi Haltia (Pellervon taloustutkimus PTT), Markus Strandström (Metsäteho), Jukka Similä (Suomen ympäristökeskus), Anne Raunio (Suomen ympäristökeskus), Jaana Kaipainen (maa- ja metsätalousministeriö, yleinen osasto), Aki Hostikka (Suomen metsäkeskus), Marietta Keravuori-Rusanen (oikeusministeriö), Timo Pukkala (Itä-Suomen yliopisto), Risto Laukas (Lappeenrannan kaupunki), Anna-Kaisa Rämö (Pellervon taloustutkimus PTT)

Saatuaan työnsä päätökseen työryhmä luovuttaa kunnioittaen muistionsa maa- ja metsätalousministeriölle. Muistioon liittyy kolme eriävää mielipidettä.

Helsingissä 17 päivänä elokuuta 2012

Juha Ojala

Sini Eräjää

Marja Hilska-Aaltonen

Paula Horne

Lea Jylhä

Lauri Karvonen

Sauli Härkönen

Maija Kaukonen

Arto Koistinen

Ilkka Koivisto

Marja Kokkonen

Kari Mielikäinen

Rauno Numminen

Håkan Nystrand

Juha Rautakoski

Liisa Rohweder

Jorma Saarimaa

Tomi Salo

Sauli Valkonen

Satu Sundberg

Matti Mäkelä

Elise Pekkala

Tiivistelmä

Voimassa olevan metsälakiin kohdistuu merkittäviä muospaineita muun muassa metsänomistajien tavoitteissa, metsäsektorin toimintaympäristössä ja suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten seurauksena. Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksenä Kansallinen metsäohjelma 2015:n maaliskuussa 2008 ja sen uudistuksen joulukuussa 2010. Periaatepäätöksessä todetaan, että metsälainsäädäntö uudistetaan ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Metsälainsäädännön uudistaminen sisältyy myös Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan.

Hallitusohjelman kirjauksen ja valtioneuvoston periaatepäätöksen toteuttamiseksi maa- ja metsätalousministeriö asetti 3.11.2011 Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistaminen – jatkotyöryhmän, joka jatkoi metsälainsäädännön muutosprosessia metsänkäsittelymenetelmien monipuolistamista miettineen työryhmän työn pohjalta. Ensimmäinen työryhmä muun muassa esitti, että säädösten sisältöä, rajoja ja tulkintaa sekä niiden valvontaa on tarpeen tarkastella uudestaan ja selkeyttää nykyisestä. Jatkotyöryhmä jatkoi muutosprosessia ja esittää metsälakiin merkittäviä sisällöllisiä muutoksia, joilla lisätään muun muassa metsänomistajien valtaa ja vastuuta oman metsäomaisuuden hoidossa.

Työryhmä esittää metsälakiin muutoksia, joilla tavoitellaan metsänomistajien monipuolistuneiden tavoitteiden nykyistä parempaa huomioimista, metsätalouden kannattavuuden parantamista, säädösten selkeyttämistä ja viranomaistoiminnan tehostamista. Lisäksi muutokset turvaisivat metsäluonnon monimuotoisuuden nykyistä paremmin. Esityksessä metsälakia uudistetaan kuitenkin siten, että metsäpolitiikan tärkeimmät päämäärät, eli metsien kestävään käyttöön perustuvan hyvinvoinnin ja metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen säilyvät muuttumattomina. Metsälaki muodostaisi jatkossa yhteiskunnan tavoitteiden ja kestävyuden näkökulmasta selkeät vähimmäisvaatimukset metsien hoitotoimenpiteille ja puunkorjuun toteutukselle. Jatkossa monipuoliset metsänhoitosuosituksot ja metsänomistajien päätöksenteon tueksi kehitettävät työkalut olisivat nykyistä merkittävämmässä asemassa hyvän metsänhoidon toteutumisessa.

Työryhmä esittää, että uudistushakkuiden järeys- ja ikärajoitteet poistetaan, puulajivalintaa vapautetaan ja metsän uudistamiseen liittyvää säätelyä vähennetään. Keskeisenä luonnon monimuotoisuutta edistävänä muutoksena esitetään, että metsälailla turvattaviin erityisen tärkeisiin elinympäristöihin sisällytetään nykyisten kohteiden lisäksi myös erittäin uhanalaiseksi arvioitu metsäkortekorpi ja muurainkorpi sekä Lapin maakunnan alueella sijaitsevat letot. Lisäksi pienaukkohakkuut ja eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen menetelmällä suoritettut kasvatushakuut sisältyvät kasvatushakkuiden määritelmään. Tällöin eri käsittelyvaihtoehdot rinnastettaisiin tasapuolisesti vallitsevan käytännön mukaisiin kasvatushakkuihin. Lisäksi työryhmä esittää, että uudistamisvelvoitetta ei muodostu uudistushakkuun jälkeen vähätuottoisilla ojitetuilla turvemailla, koska metsänomistajilta ei voida edellyttää taloudellisesti kannattamattomia investointeja.

Esitetyillä muutoksilla voitaisiin parantaa metsätalouden kannattavuutta, lisätä innovatiivisuutta metsätaloudessa ja vaikuttaa positiivisesti metsäluonnon monimuotoisuuteen laajoilla alueilla. Lisäksi uudet erityisen tärkeät elinympäristöt täydentäisivät nykyisen metsälain kohteita, jolloin metsälain, luonnonsuojelulain ja vapaaehtoisten menetelmien muodostama kokonaisuus turvaisi nykyistä paremmin luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Esitetyt muutokset voidaan toteuttaa vaarantamatta metsätalouden kestävyttä tai heikentämättä puuta käyttävän teollisuuden toimintaedellytyksiä.

Sammanfattning

Till följd av de förändringar som gäller bland annat skogsägarnas mål, skogssektorns omvärld och det finländska samhället riktas det stora ändringskrav på den gällande skogslagen. Statsrådet godkände Finlands nationella skogsprogram 2015 i mars 2008 i form av ett principbeslut och en revidering av programmet i december 2010. I principbeslutet konstateras att skogslagstiftningen ses över enligt programmets mål. En reform av skogslagstiftningen ingår också i programmet för Jyrki Katainens regering.

I enlighet med regeringsprogrammet och statsrådets principbeslut tillsatte jord- och skogsbruksministeriet den 3 november 2011 en ny arbetsgrupp som fortsatte processen med att ändra skogslagstiftningen utgående från det arbete som den tidigare arbetsgruppen för diversifiering av skogsbehandlingsmetoderna har utfört. Den första arbetsgruppen föreslog bland annat att författningarnas innehåll, gränser och tolkning samt övervakning av författningarna ska ses över och göras klarare jämfört med nuläget. Den nya arbetsgruppen fortsatte med ändringsprocessen och föreslår stora ändringar i skogslagens innehåll, vilka bland annat utökar skogsägarnas bestämmanderätt och ansvar när det gäller förvaltning av skogstillgångarna.

Arbetsgruppen föreslår ändringar i skogslagen som ska beakta skogsägarnas olika mål bättre än i dag, förbättra skogsbrukets lönsamhet, göra lagstiftningen klarare och myndigheternas verksamhet effektivare. Därtill ska ändringarna trygga skogarnas biologiska mångfald bättre än nu. Enligt förslaget ska skogslagen dock reformeras så att de viktigaste skogspolitiska målen, dvs. att trygga välfärden och skogsnaturens biologiska mångfald som bygger på en hållbar användning av skog, inte ändras. I fortsättningen ska skogslagen innehålla klara minimikrav på skogsvårdsåtgärder och virkesdrivning när det gäller hållbarhet och samhällets mål. I framtiden ska mångsidiga skogsvårdsrekommendationer och instrument, som utvecklas för att stödja skogsägarnas beslutsfattande, spela en större roll vid en god skogsvård än i dag.

Arbetsgruppen föreslår att gränserna för grovhet och ålder slopas vid förnyelseavverkningar, att skogsägarna får friare välja trädslag och att regleringen kring skogsförnyelse minskas. En viktig ändring som främjar naturens biologiska mångfald går enligt förslaget ut på att bland de särskilt viktiga livsmiljöer som tryggas genom skogslagen ska också ingå livsmiljöer som är ytterst hotade, dvs. sumpgranskogar av skogsfräkenvariant, sumpgranskogar av hjortronvariant och brunmossar i landskapet Lappland.

Ytterligare omfattar definitionen "beståndsvårdande avverkning" också små hyggen och beståndsvårdande avverkningar som utförs enligt metoden odling av skog i olika åldrar. Då ska de olika behandlingsalternativen stå på lika fot med beståndsvårdande avverkningar enligt rådande praxis. Vidare föreslår arbetsgruppen att det inte ska uppstå några krav på förnyelse på lågproduktiva dikade torvmarker eftersom skogsägarna inte kan krävas ekonomiskt olönsamma investeringar.

De föreslagna ändringarna ska bidra till ett lönsammare skogsbruk, en ökad innovativitet inom skogsbruket och positiv effekt på skogsnaturens biologiska mångfald i vida områden. Därtill kommer de nya särskilt viktiga livsmiljöerna att komplettera objekten i den gällande skogslagen, vilket innebär att den helhet som skogslagen, naturvårdslagen och de frivilliga metoderna bildar, tryggar den biologiska mångfalden bättre än tidigare. Ändringarna kan göras utan att riskera skogsbrukets hållbarhet eller försämra verksamhetsförutsättningarna för den industri som använder virke.

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
1.1 Työryhmän lähtökohdat.....	1
1.2 Työryhmän tavoitteet.....	2
2 Metsälain uudistamisen valmistelu	2
2.1 Tavoitteiden muuttaminen työryhmän esitykseksi.....	2
3 Työryhmän esitys.....	3
3.1 Yleisiä linjauksia.....	3
3.2 Yksityiskohtaiset ehdotukset.....	4
3.2.1 Metsälain yleiset säädökset	4
3.2.2 Puunkorjuu ja metsän uudistaminen	5
3.2.3 Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen	8
3.2.4 Suojametsät ja suoja-alueet.....	10
3.2.5 Valvonta ja seuraamukset.....	10
3.2.6 Erinäiset säännökset.....	12
Liite 1: Lakiehdotus metsälain muuttamisesta	13
Liite 2: Lakiehdotus rikoslain muuttamisesta	28
Liite 3: Ehdotus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.....	29
Eriävät mielipiteet	

1 Johdanto

1.1 Työryhmän lähtökohdat

Metsäpolitiikan päämääränä on turvata metsien kestäväan käyttöön perustuva hyvinvointi ja metsäluonnon monimuotoisuus. Metsätalouden kestävyuden turvaaminen on ollut metsäpolitiikan tärkein tavoite ja sama metsäpoliittinen tavoite jatkuu myös tulevaisuudessa. Tavoite on kansantalouden kannalta erityisen tärkeä, koska metsät ovat Suomelle merkittävä uusiutuva luonnonvara.

Kestävällä metsätaloudella on useita ulottuvuuksia: taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Metsäpolitiikka vaikuttaakin näin metsänomistajien ohella myös kaikkiin muihin kansalaisiin, koska jokaisella suomalaisella on oikeus luontoon, metsien tuottamaan kulttuuriperintöön ja terveelliseen ympäristöön. Metsäpolitiikalla vaikutetaan myös mahdollisuuteen kehittää metsiin perustuvia elinkeinoja ja työllisyyttä. Jotta metsäpolitiikan tavoitteet toteutuvat, tarvitaan metsäpoliittisia ohjauskeinoja kuten lainsäädäntöä, julkista rahoitusta ja informaatio-ohjausta. Nykyisin myös vapaaehtoinen metsien sertifiointi tukee merkittävästi metsäpolitiikan tavoitteiden toteutumista.

Yksittäisen metsänomistajan tavoitteet ja hänen toimintansa aikajänne eivät aina ole yhtenevät yhteiskunnan metsävarojen hoidolle asettamien tavoitteiden kanssa. Metsälaki muodostaa yhteiskunnan tavoitteiden ja kestävyuden näkökulmasta vähimmäisvaatimukset metsien hoitotoimenpiteille ja puunkorjuun toteutukselle. Metsälain säädetään näin rajat käytössä oleville metsänkäsittelymenetelmille ja metsänomistajien metsäomaisuuden hoidolle sekä asetetaan metsänomistajalle uudistushakkuun päättymisestä seuraava uudistamisvelvoite. Metsälaki muodostaa yhdessä luonnonsuojelulain ja vapaaehtoisten menetelmien kanssa kokonaisuuden, jonka avulla metsäluonnon monimuotoisuutta turvataan.

Kestävän metsätalouden taloudelliset, ekologiset, sosiaaliset ja kulttuuriset tavoitteet on pyritty tasapainottamaan siten, ettei metsänomistajien omaisuuden suoja tarpeettomasti vaarannu. Metsälain tehtävänä on luonnonsuojelulain ja vapaaehtoisten menetelmien yhdessä muodostamassa kokonaisuudessa turvata pienialaisten tai taloudellisesti vähämerkityksellisten erityisen tärkeiden elinympäristöjen säilyminen. Käytettävät metsänkäsittelymenetelmät määrittelevät yhdessä kasvuolosuhteiden kanssa metsien puuntuotoksen, talousmetsien yleisen monimuotoisuuden säilymisen sekä metsien kulttuuriset hyödyt. Metsäluonnon monimuotoisuutta ja ekologista kestävyyttä tarkastellessa on tärkeä ottaa huomioon tiukasti ja eriasteisilla käyttörajoituksilla suojeltujen alueiden lisäksi myös tavanomainen talousmetsän käsittely.

Voimassa olevan metsälain linjauksiin kohdistuu merkittäviä muutospaineita muun muassa metsänomistajien tavoitteissa, metsäsektorin toimintaympäristössä ja suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtuneiden muutosten seurauksena. Muutospaineita kohdistuu edellä mainittujen asioiden lisäksi myös säädösten selkeyttämiseen, koska metsänomistajien ja muiden toimijoiden oikeusturvan kannalta lainsäädännön tulkinnan tulee olla yhdenmukaista ja selkeää. Valtioneuvosto hyväksyi periaatepäätöksenä Kansallinen metsäohjelma 2015:n maaliskuussa 2008 ja sen uudistuksen joulukuussa 2010. Periaatepäätöksessä todetaan, että metsälainsäädäntö uudistetaan ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Metsälain uudistaminen päätettiin toteuttaa kahdessa vaiheessa. Ensimmäisen vaiheessa toteutetut perustuslailliset muutokset astuivat voimaan 1.1.2011. Nyt metsälain uudistamisen toisessa vaiheessa esitetään metsälainsäädäntöön sisällöllisiä muutoksia. Metsälainsäädännön uudistaminen sisältyy myös Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmaan.

1.2 Työryhmän tavoitteet

Työryhmän tehtävä oli tehdä esitys metsälakiin ja sen nojalla annettavaan valtioneuvoston asetukseen tehtävistä muutoksista, joiden perusteella valmistellaan tarvittavat hallituksen esitykset. Työryhmän asettamispäätöksessä korostettiin metsänomistajien monipuolistuneiden tavoitteiden nykyistä parempaa huomioimista, metsätalouden kannattavuuden parantamista, säädösten selkeyttämistä ja viranomaistoiminnan tehostamista. Lisäksi työryhmä linjasi, että uudistetun metsälain tulisi turvata metsäluonnon monimuotoisuus nykyistä paremmin.

Työryhmässä todettiin, että pääsääntöisesti säädösten selkeyttäminen ja valvonnan tehostaminen tarkoittaa, että säädettäviä asioita vähennetään. Samoin metsänomistajien erilaisten tavoitteiden huomioiminen ja metsätalouden taloudellisen kannattavuuden parantamiseen liittyvien edellytysten lisääminen on toteutettavissa luopumalla eräistä toimintaa rajoittavista säädöksistä. Täten työryhmän tehtäväksi muodostui tarkastella metsälakia siten, että kokonaisuudesta löydetään ne kohdat, joissa yksityiskohtaista metsien käsittelyä koskevaa säätelyä voidaan vähentää metsätalouden kestävyttä vaarantamatta. Toisaalta tavoitteiden toteuttamiseksi metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen kuvaukset vaativat nykyistä tarkempia ominaispiirteiden määritelmiä ja elinympäristöissä sallittavien toimenpiteiden tarkentamista. Työryhmän tavoitteena oli metsälain uudistuksessa muodostaa eheä ja yksinkertainen kokonaisuus, jossa säilytetään kestävä metsänhoidon päälinjauksina uudistamisvelvoite, ja kasvava tuottotavoite sekä turvata metsäluonnon monimuotoisuus.

2 Metsälain uudistamisen valmistelu

2.1 Tavoitteiden muuttaminen työryhmän esitykseksi

Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistaminen -jatkotyöryhmä jatkoi metsälainsäädännön uudistamista ensimmäisen metsänkäsittelymenetelmien monipuolistamista pohtineen työryhmän linjausten pohjalta. Linjaukset ovat luettavissa loppuraportissa, jonka ensimmäinen metsänkäsittelymenetelmien monipuolistamista miettinyt työryhmä luovutti maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttilalle 19.1.2011.

Työryhmä kokoontui 13 kertaa ja kuuli valmistelun aikana 14 eri alan asiantuntijaa. Lisäksi metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvien muutosehdotusten valmisteluun perustettiin alatyöryhmä, joka kokoontui neljä kertaa. Alatyöryhmän puheenjohtajana toimi metsäneuvos Marja Hilska-Aaltonen ja jäsenenä maa- ja metsätalousministeriöstä Maarit Loiskekoski, Maija Kaukonen ja Matti Mäkelä, ympäristöministeriöstä Satu Sundberg, Aulikki Alanen, Harri Karjalainen ja Minna Pappila sekä Suomen metsäkeskuksesta Ilkka Koivisto.

Työryhmän esityksen valmistelussa huomioitiin uusien ehdotusten vaikutukset metsätalouden käytäntöihin sekä metsälain valvontaan. Valmistelussa otettiin huomioon myös kansallisen tason keskeiset strategiat ja ehdotusten vaikutukset Suomen ilmastopoliittisiin velvoitteisiin. Työryhmän kokouksissa esitettiin tutkimustuloksia ja kehitysehdotuksia muun muassa seuraavista teemoista:

- Metsänomistajien suhtautuminen nykyisen metsälain vaatimuksiin ja metsänomistajien odotukset uudistettavalta metsälainsäädännöltä
- Metsänomistajien suhtautuminen vaihtoehtoihin metsänkäsittelymenetelmiin ja niiden vaikutukset puuntuotukseen
- Metsikön taloudellinen kasvatustiheys ja puulajien taloudellinen kasvatuskelpoisuus
- Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamisen kehittäminen

- Uudistushakkuiden ikä- ja järeyskriteerien suhde käytäntöön ja niiden muuttamisen mahdolliset seuraukset
- Metsätaloudellisesti kannattamattomat ojitetut turvemaat ja niiden ilmastopoliittinen vaikutus
- Metsälain valvonta ja rangaistusmenettelyt
- Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) ja metsälain yhteensovittaminen

Lisäksi työryhmän kokouksissa kuultiin erillisinä esityksinä ympäristöministeriön, Metsäteollisuus ry:n, Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliiton, Suomen luonnonsuojeluliiton, Suomen metsätilanomistajien liiton ja metsänhoitoyhdistyksiä edustavan Metsänhoitoyhdistys Kalajokilaakson esittämiä muutostarpeita metsälain uudistamisessa.

Valmistelun tueksi maa- ja metsätalousministeriö tilasi Pellervon taloustutkimukselta selvityksen, jossa selvitettiin yksityismetsänomistajien asenteita nykyisiä metsänhoitokäytäntöjä kohtaan sekä niihin liittyviä muutostarpeita. Lisäksi työryhmässä päätettiin, että esityksen ympäristövaikutuksista toteutetaan asiantuntijaselvitys hallituksen esityksen valmistelua varten. Koska esityksen vaikutukset ovat kuitenkin tunnistettavissa valmistelun yhteydessä suhteellisen yleisellä tasolla, työryhmä esittää lisäksi, että uudistetun metsälain toimeenpanoa ja sen vaikutuksia seurataan lain voimaantulon jälkeen.

3 Työryhmän esitys

3.1 Yleisiä linjauksia

Työryhmässä vallitsi yhteinen näkemys siitä, että työryhmälle asetetut tavoitteet metsätalouden kannattavuuteen ja metsänomistajien monipuolistuneisiin tavoitteisiin liittyen ovat toteutettavissa vähentämällä yksityiskohtaisia sääntelyä ja korostamalla informaatio-ohjauksen roolia. Lisäksi työryhmä linjasi, että metsänomistajilta ei voida vaatia taloudellisesti kannattamattomia investointeja. Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistamiseen liittyen työryhmä päätti rinnastaa eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen puunkorjuun säädöksissä muihin kasvatushakkuihin.

Metsätalouden kestävydestä huolehditaan lainsäädännössä muun muassa velvoittamalla metsänomistajat uudistamaan metsänsä uudistushakkuun jälkeen ja määrittämällä kasvatushakkuiden jälkeisen puustopääoman määrän ja laadun. Toisaalta lainsäädännöstä vähennetään yksityiskohtaista ohjausta muun muassa kasvatushakkuiden ja uudistushakkuiden menetelmien suhteen. Tavoitteena on lisätä metsänomistajien valtaa ja vastuuta oman omaisuutensa hoidossa.

Jotta informaatio-ohjauksen sisältö vastaa jatkossa metsälain uudistamisen tavoitteita, maa- ja metsätalousministeriö käynnisti prosessin, jossa päivitetään nykyiset metsänhoitosuosituksat. Jatkossa metsänhoitosuosituksat antavat metsänomistajille nykyistä monipuolisempaa tietoa erilaisista metsänkäsittelymenetelmistä ja niiden sekä taloudellisista että monimuotoisuuteen liittyvistä vaikutuksista ja toimenpiteisiin mahdollisesti sisältyvistä riskeistä. Lisäksi metsänomistajien käyttöön laaditaan erilaisia laskentatyökaluja omaisuudenhoidon tueksi. Laki mahdollistaa myös nykyistä paremmin monipuolisen palvelutarjonnan omaisuuden hoidon tueksi.

Kokonaisuudessaan esityksellä tavoitellaan metsänomistajien valinnanvapauden lisäämistä oman metsäomaisuutensa hoidossa, jotta metsänomistaja voi halutessaan ottaa esimerkiksi maisemalliset tai riistanhoidolliset näkökulmat nykyistä paremmin huomioon päätöksenteossaan. Työryhmä linjaa, että uudistettavan metsälain tarkoituksena ei ole ohjata metsänomistajien käyttäytymistä tiettyyn malliin, vaan asettaa metsänomistajien omien metsiensä käsittelylle sallitun toiminnan rajat. Rajat mitoitetaan siten, että metsätalouden kestävyys voidaan varmistaa.

Määrittämällä tietyt harvinaiset ja luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeiset avainbiotoopit metsälain erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi ja monipuolistamalla metsänkäsittelymenetelmiä sekä puulajivalintaa voidaan parantaa metsäluonnon ekologista kestävyyttä.

Työryhmä tarkasteli metsälain muutosprosessin yhteydessä metsälain ja maankäyttö- ja rakennuslain välistä rajapintaa ja selkeytti sitä metsälain osalta. Työryhmä pitää tärkeänä, että maankäyttö- ja rakennuslain toimivuusarvioinnin yhteydessä lakien välistä suhdetta käsitellään myös maankäyttö- ja rakennuslain näkökulmasta.

3.2 Yksityiskohtaiset ehdotukset

3.2.1 Metsälain yleiset säännökset

Työryhmä esittää metsälain ensimmäisen luvun yleisiin säännöksiin seuraavia keskeisiä muutoksia:

- Selkeytetään metsälain rakennetta lisäämällä uusi pykälä, jossa säädetään metsälain keskeisistä käsitteistä.
- Muutetaan metsälain soveltamisalaa siten, että metsälaki ei ole voimassa esimerkiksi tietyillä valtion omistamilla luonnonsuojeluun tarkoitetuilla alueilla.
- Pidennetään maankäyttömuodon muuttamisen määräaikaa neljään vuoteen.
- Siirretään Kansallinen ja alueellinen metsäohjelma (4 §) luvun kuusi erinäisiin säännöksiin.
- Poistetaan metsäsuunnitelman määritelmä (4 a §) metsälaista.

Perusteluita yleisten säännösten muutoksille

Työryhmän esityksessä metsälain keskeiset käsitteet määritetään lain yleisissä säännöksissä. Muutos parantaisi metsälain selkeyttä ja helpottaa sen tulkintaa.

Ehdotetut muutokset metsälain soveltamisalaan edistävät luonnon monimuotoisuuden turvaamista ja selkeyttävät nykyisiä käytäntöjä. Työryhmä esittää, että metsälakia ei sovelleta valtion luonnonsuojelutarkoitukseen hankituilla alueilla taikka muilla valtion omistamilla alueilla, joita hoidetaan Metsähallituksen tai valtion maata hallinnoivan viranomaisen suojelupäätöksen mukaisesti. Tällöin esimerkiksi Metsähallituksen luonnonsuojelutarkoitukseen varattavat suojelumetsät poistuisivat metsälain piiristä välittömästi siitä tehtävän päätöksen jälkeen. Muutos mahdollistaisi tulevilla suojelualueilla erityiskäsittelyt, joilla tavoitellaan kohteiden erityisten luontoarvojen lisäämistä. Ehdotus poistaisi nämä kohteet myös metsien hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain (263/1991) piiristä, jolloin lahoppuun määrä voisi lisääntyä tulevilla suojelualueilla voimakkaammin esimerkiksi myrskytuhojen seurauksena. Tällöin kohteet siirtyvät luonnonsuojelulain soveltamisalan piiriin ja korvausvastuu mahdollisista metsätuhoista siirtyy valtiolle.

Lisäksi työryhmä esittää, että metsälaki ei ole jatkossa voimassa puolustusvoimien ampuma-alueiden maalialueilla. Koska Metsähallituksen hallinnoimat maalialueet eivät ole tavallisen metsätalouden piirissä, etenkin uudistamisvelvoite koetaan nykyisin ongelmallisena kyseisillä alueilla. Puolustusvoimien ampuma-alueiden maalialueita on noin 50 000 hehtaaria.

Työryhmä esittää, että metsäsuunnitelman määrittely poistetaan metsälaista. Metsäsuunnitelma olisi muutoksesta huolimatta jatkossakin tärkeä työväline metsänomistajan omaisuudenhoidossa,

mutta työryhmän linjauksen mukaan metsäsuunnitelman sisällöstä säätäminen lain tasolla ei ole enää perusteltua. Metsänomistajilla on erilaisia tarpeita, joten muutoksen seurauksena erilaisten metsäsuunnitelmien sisällöt määräytyisivät markkinoilla kysynnän mukaan.

3.2.2 Puunkorjuu ja metsän uudistaminen

Työryhmä esittää metsälain toiseen lukuun, metsän hakkuu ja uudistaminen, seuraavia keskeisiä muutoksia:

- Kasvatushakkuiden määritelmää muutetaan siten, että yläharvennukset, pienaukkohakkuut ja eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatus mahdollistetaan normaalina toimenpiteenä.
- Valtioneuvoston asetuksella säädettävien kasvatushakkuiden jälkeen käsittelyalueelle jätettävän puuston vähimmäisrajojen määrittelyä yksinkertaistetaan. Lisäksi vähimmäisrajat säädetään tavalla, joka mahdollistaa eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatuksen.
- Uudistushakkuun puuston järeys- tai ikäkriteerit poistetaan.
- Uudistamisvelvoite ei koske puuntuotannollisesti vähätuottoisia ojitettuja turvemaita (kitu- ja joutomaat).
- Uudistamisvelvoitetta ei muodostu alueella, jolla Suomen metsäkeskuksen alueyksikön tai viranomaisen hyväksymän suunnitelman perusteella ennallistetaan alun perin avoin tai harvapuustoinen suo taikka perinneympäristö.
- Uudistushakkuun päättymisestä seuraa uudistamisvelvoite, jos käsittelyalue ylittää 0,5 hehtaarin pinta-alarajan.
- Metsänhakkaajan vastuuta muutetaan siten, että vastuu koskee hakkuuoikeuden haltijan lisäksi myös leimikkosuunnitelman tekijää. Lisäksi metsänomistajalle säädetään velvollisuus ilmoittaa metsänkäyttöilmoituksessa merkityt erityisen tärkeät elinympäristöt hakkuuoikeutta luovutettaessa. Myös alueyksikölle säädetään velvollisuus ilmoittaa maanomistajalle sekä tiedossa olevalle maanomistajan edustajalle ja metsänhakkuuoikeuden haltijalle alueyksikön tiedossa olevista erityisen tärkeistä elinympäristöistä.
- Uudistamisvelvoitteen täyttämiseksi käsittelyalueelle on saatava kasvatuskelpoinen taimikko alueen maantieteellisestä sijainnista riippuen 7-20 vuodessa. Kasvatuskelpoisten puiden keskipituuden tulee olla 0,5 metriä eikä niiden kehittymistä saa uhata muu kasvillisuus.
- Uudistamisvelvoitteen täyttämisestä voidaan poiketa, jos maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettussa maisematyöluvassa on asetettu metsätaloudelle uudistamisvelvoitteen täyttämistä haittaavia toimenpiderajoituksia.
- Valtioneuvoston asetuksella säädettäviä velvoittavia taimikon perustamistoimenpiteitä nostetaan asetuksesta lain tasolle. Maanmuokkaukseen velvoittava säädös poistetaan, koska sitä ei voida edellyttää kaikissa tapauksissa.
- Valtioneuvoston asetuksesta poistetaan säädös, jolla sidotaan metsän uudistamisessa käytettävät puulajit tiettyihin kasvupaikkoihin, ja siirretään puulajeja koskeva sääntely asetuksesta lainsäädännön tasolle.

Perusteluita puunkorjuuseen ja uudistamiseen liittyvien säännösten muutoksille

Nykyisessä metsälaissa hakkuutapojen määrittely perustuu vallitsevan käytännön mukaiseen metsikkökohtaiseen puuston käsittelyyn. Lisäksi kasvatushakkuita ohjataan valtioneuvoston asetuksella alaharvennuksiin, mikä ohjaa puuston säilymistä tasaikäisrakenteisena. Vaihtoehtoiset metsänkäsittelemenetelmät ovat olleet sallittuja erityiskohteissa, mutta metsänomistajat eivät ole osanneet hyödyntää niitä lain mahdollistamalla tavalla, eikä vaihtoehtoisia menetelmiä käyttämällä

saavutettavilla aineettomilla hyödyillä ole aina olemassa lain edellyttämää erityistä merkitystä. Vaihtoehtoisia metsänkäsitteilymenetelmiä koskevia säännöksiä olisi nykyisessä tilanteessa tärkeää selkeyttää, jotta metsänomistajat voisivat hoitaa metsiään aktiivisesti ja kestävästi omien tavoitteidensa pohjalta. Työryhmän esityksessä alaharvennuksiin ohjaava asetuksen säännös poistetaan. Pienaukkohakkuut ja eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen menetelmillä suoritettavat kasvatushakkuut sisältyvät kasvatushakkuiden määritelmään. Tällöin eri käsittelyvaihtoehdot rinnastettaisiin tasapuolisesti vallitsevan käytännön mukaisiin kasvatushakkuihin.

Työryhmän esityksessä kasvatushakkuiden jälkeen käsittelyalueelle jätettävän puuston vähimmäisrajan määrittelyä yksinkertaistetaan. Lisäksi esityksessä vähimmäisrajat säädetään tavalla, joka mahdollistaa eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatuksen. Säännösten vastaisesti suoritetuista kasvatushakuista muodostuisi esityksessä uudistamisvelvoite vastaavalla tavalla kuin uudistushakkuun jälkeen, jotta voidaan turvata metsien kasvu ja metsätalouden kestävyys ja estää metsän hävittäminen.

Työryhmän esityksessä uudistushakkuiden päättymisestä seuraa metsän uudistamisvelvoite. Yksittäisestä alle puolen hehtaarin uudistushakkuusta ei kuitenkaan linjauksen mukaan muodostu uudistamisvelvoitetta. Lisäksi työryhmä esittää, että uudistamisvelvoite poistetaan puuntuotannollisesti vähätuottoisilta ojitetuilta turvemailta, koska metsänomistajilta ei voida edellyttää taloudellisesti kannattamattomia investointeja. Näitä jouto- ja kitumaaksi luokiteltavia turvemaita ojitettiin 1960- ja 1970 -luvulla metsätalouden käyttöön. Vaikka näitä huonotuottoisia ojitettuja turvemaita ei voida kannattavasti käyttää metsätalouteen, voidaan osalta näistä turvemaita korjata jo tuotettu puusto kannattavasti. Puuston hyödyntäminen tuottaa taloudellista tuottoa aikaisempien vuosikymmenten investoinneista. Käsittelyalueelle on kuitenkin jätettävä puustoa ilmastopoliittisista syistä ja monimuotoisuuden edistämiseksi. Metsäntutkimuslaitoksen toteuttaman VMI 10:n aineiston mukaan kitumaaksi luokiteltavaa ojitettua suota on kaikkiaan 520000 hehtaaria ja joutomaaksi luokiteltavaa 90000 hehtaaria. Näistä valtaosa sijaitsee Pohjois-Suomessa.

Uudistamisvelvoitetta ei esityksessä muodostu myöskään alueella, jolla Suomen metsäkeskuksen alueyksikön tai viranomaisen hyväksymän suunnitelman perusteella ennallistetaan alun perin avoin tai harvapuustoinen suo taikka perinneympäristö. Alueyksikön tai viranomaisen tulee tällöin hyväksyä kohde ennallistamiseen soveltuvaksi ja suunnitelma ennallistamisen toteuttamiseksi. Suunnitelmallinen ennallistaminen ei kuitenkaan vaadi kaikissa tapauksissa erityistoimenpiteitä, koska luontoarvojen säilyminen voidaan usein turvata toteuttamalla tarkoituksenmukainen puunkorjuu tai jättämällä vesitalouden järjestelyt tekemättä. Esimerkiksi puustoiset perinneympäristöt ovat syntyneet tyypillisesti perinteisen karjatalouden tai laiduntamisen seurauksena. Metsälaidunten vähenemisen seurauksena harvapuustoisia tai avoimia perinneympäristöjä uhkaa usein metsittyminen. Metsittymisen estämiseksi metsänomistajat voivat halutessaan ylläpitää luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden kohteiden avoimuutta suorittamalla kohteilla puunkorjuuta ilman uudistamisvelvoitetta. Arvokkaiden puustoisten perinneympäristöjen pinta-alaksi arvioidaan 7000–12000 hehtaaria.

Työryhmän esityksessä uudistushakkuiden toteuttamiselle asetetut järeys- ja ikäkriteerit poistetaan. Uudistamiskypsyysrajojen poistamisen avulla lisättäisiin metsänomistajien päätösvaltaa heidän omaisuudenhoidossaan. Tämä voisi hieman aikaistaa uudistushakkuita suhdanteissa, jolloin puun kysyntä ja hinnat ovat korkeat. Uudistushakkuut voisivat myös aikaistua harvinaisissa yksittäistapauksissa, joissa varhaisempi hakkuu on järkevää yksityistaloudellisista syistä kuten esimerkiksi omistajan investointitarpeesta. Lisäksi muutos edistäisi metsäkuviokoon kasvattamista, koska tietyissä tilanteissa pienen, varttuneen kasvatusmetsän kehitysluokassa olevan metsikön yhdistäminen uudistuskypsän metsikön käsittelyalueeseen voi olla taloudellisesti perusteltua.

Uudistushakkuiden järeys- ja ikäkriteerien poistaminen mahdollistaisi myös energiapuun tuottamisen lyhytkiertomenetelmällä, josta voi puumarkkinoiden kehittyessä muodostua kilpailukykyinen kasvatusmalli. Kokonaisuuden kannalta muutoksen ei odoteta vaikuttavan

merkittävästi metsänomistajien hakkuukäyttämiseen, koska myöskään viisi vuotta sitten lieventyneet uudistuskypsyysrajat eivät ole johtaneet kaavamaiseen hakkuukypsien metsien uudistamiseen aiempaa nuorempana. Esitetty muutos ei näin aiheuttane juurikaan muutoksia metsien ikärakenteeseen eikä luonnon monimuotoisuuteen talousmetsissä.

Työryhmän esityksessä kasvatuskelpoinen taimikko on saatava aikaan alueen maantieteellisestä sijainnista riippuen 7-20 vuoden kuluessa uudistamisvelvoitteen alkamisesta. Työryhmän linjauksen mukaan Suomi jaetaan kolmeen maantieteelliseen vyöhykkeeseen, jossa eteläisessä Suomessa aikaraja olisi seitsemän vuotta, keskisessä Suomessa 13 vuotta ja pohjoisessa Suomessa 20 vuotta. Käytännössä aikarajat pitenisivät eteläisessä Suomessa noin kahdella vuodella, mutta esimerkiksi Taivalkoskella, Kuusamossa ja tietyissä Lapin maakunnan kunnissa noin kymmenellä vuodella. Toisaalta suojametsäalueilla taimikon aikaansaamisen aikaraja ei merkittävästi pitenisi, joten näillä erityisillä alueilla tulisi metsätaloutta harjoittaa jatkossakin erityistä varovaisuutta noudattaen.

Uudistamisvelvoitteen aikarajojen pidentäminen parantaa luontaisen uudistamisen käytettävyyttä. Etenkin Pohjois-Suomen kasvuolosuhteissa nykyiset luontaisen uudistamisen aikarajat ovat vaikeuttaneet menetelmän käytettävyyttä, koska pohjoisessa luontaisen uudistamisen mahdollistavia hyviä siemenvuosia on harvoin. Metsänomistajan tuottovaatimuksen ja riskinsietokyvyn kasvaessa luontaisen uudistamisen kilpailukyky paranee istutukseen tai kylvöön verrattaessa etenkin karuilla kasvupaikoilla. Tämä parantaa metsätalouden kannattavuutta ääriolosuhteissa.

Kasvatuskelpoiseksi taimikoksi esityksessä määritellään riittävän tiheä keskipituudeltaan vähintään 0,5 metrin kasvatuskelpoisten puiden taimikko, jota ei uhkaa muu kasvillisuus. Keskipituuden laskemisella nykyisestä 1,3 metristä 0,5 metriin tavoitellaan taimikonhoidon aikaistamista, jolloin kustannukset ovat alhaisemmat kuin taimikon myöhemmässä kehitysvaiheessa. Yksityisille metsänomistajille voidaan myöntää osarahoitusta taimikonhoitoon kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisesti. Tukea voidaan kuitenkin myöntää vasta siinä vaiheessa, kun taimikon keskipituus on ylittänyt kasvatuskelpoiselle taimikolle säädetyn alarajan. Tässä vaiheessa taimikonhoitoa ei voida toteuttaa enää esimerkiksi koneellisesti.

Nykyinen metsälaki edellyttää, että taimikolla on edellytykset kehittyä kasvatuskelpoiseksi taimikoksi, mutta yksiselitteistä määritelmää ei ole ollut. Esityksessä säädetään selkeä raja taimikon keskipituudelle sekä selkeät määräajat, joiden kuluessa taimikon tulee kehittyä kasvatuskelpoiseksi. Valtioneuvoston asetuksella tullaan säätämään vähimmäistaimimäärät.

Metsälakia valvova Suomen metsäkeskus voisi tehdä tarkastuksia myös ennen määräajan päättymistä. Ennen määräajan päättymistä tehtävien tarkastuksien avulla Suomen metsäkeskus voisi neuvoa mahdollisissa uudistamiseen liittyvissä ongelmissa ennen kuin metsänomistaja joutuu vastuuseen uudistamisvelvoitteen laiminlyönnistä.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeiden dyynimetsien ja harjujen paahderinteiden osalta kasvatuskelpoiselle taimikolle säädetään erityisvaatimukset ottaen huomioon niiden ominaispiirteiden säilyminen. Lisäksi tilanteissa, joissa maankäyttö- ja rakennuslain mukainen maisematyölupa kieltää esimerkiksi tiettyjen käsittelyalueella uudistamisen kannalta tärkeiden toimenpiteiden tekemisen, uudistamisen onnistumista arvioidessa käytetään tapauskohtaista harkintaa.

Esityksen mukaisella metsänhakkaajan vastuun muuttamisella otetaan huomioon leimikkosuunnitelman tekijän vastuu suunnitelman laillisuudesta. Myös nykyisen metsälain perusteluissa todetaan, että vastuu voi kohdistua myös leimikon suunnittelijaan, mutta lain sanamuoto ei ole antanut tähän mahdollisuutta. Vastuukysymyksiä perusperiaatteet säilyisivät ennallaan. Hakkuuoikeuden haltijan ja suunnittelijan vastuuta arvioitaessa olisi kyse tapauskohtaisesta kokonaisharkinnasta.

Nykyisen metsälain metsänhakkaajan vastuu -pykälään säädetään metsänomistajalle uusi velvollisuus ilmoittaa metsänkäyttöilmoituksessa merkityt erityisen tärkeät elinympäristöt hakkuuoikeuden haltijalle luovuttaessaan hakkuuoikeuden. Myös alueyksikölle säädetään velvollisuus ilmoittaa maanomistajalle sekä tiedossa olevalle maanomistajan edustajalle ja metsänhakkuuoikeuden haltijalle alueyksikön tiedossa olevista erityisen tärkeistä elinympäristöistä. Ilmoitusvelvollisuudella parannetaan erityisesti hakkuuoikeuden haltijan oikeusturvaa ja vähennetään tahattomia hakkuita, jotka heikentävät erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteitä.

Työryhmä esittää, että kasvatuskelpoisen taimikon voi perustaa männyn, kuusen, rauduskoivun, haavan, siperianlehtikuusen, vaahteran, tervalepän, tammen, kynäjalavan, vuorijalavan, metsälehmuksen ja saarnen alkuperältään ja kasvupaikalle sopivilla taimilla tai siemenillä viljellen tai luontaisesti. Lisäksi taimikon saa perustaa hieskoivun taimilla tai siemenillä turvemailloilla, kangasmaiden soistuneissa osissa ja tiivillä savi- tai hiesuvaltaisilla mailloilla. Muilla kasvupaikoilla hieskoivun osuudeksi voidaan laskea pohjoisen Suomen alueella enintään 50 % ja muualla Suomessa enintään 20 % kasvatuskelpoisista taimista. Perustelluista syistä taimikko voidaan perustaa myös muilla puulajeilla. Suurin puulajien käyttöön ja taimikon perustamiseen liittyvä muutos koskee sitä, että kasvatuskelpoisia puulajeja ei sidota enää valtioneuvoston asetuksella tiettyihin kasvupaikkoihin.

Yhteenvedonä metsälain toisen luvun muutoksista voidaan todeta, että vaihtoehtoisten metsänkäsitteilymenetelmien nykyistä selkeämpi salliminen, uudistushakkuiden järeys- ja ikärajoitteiden poistaminen sekä uudistamisvelvoitteen poistaminen vähätuottoisilta turvemailloilta voivat tietyissä tapauksissa parantaa metsätalouden kannattavuutta vaarantamatta metsätalouden kestävyttä. Myös luontaisen uudistamisen edellytysten parantamisella ja kasvatettavien puulajien säätelyn vähentämisellä voidaan tietyissä olosuhteissa parantaa metsänhoidon kannattavuutta kustannuksia vähentämällä ja pienentämällä taloudellista riskiä.

Vaihtoehtoisten metsänkäsitteilymenetelmien yleistymisellä ja nykyistä vapaammalla puulajivalinnalla on vaikutuksia myös luonnon monimuotoisuuteen. Eri-ikäisrakenteisen metsänkasvatuksen menetelmillä voidaan oikeissa olosuhteissa säilyttää metsä jatkuvasti peitteellisenä, mikä parantaa esimerkiksi tiettyjen eläin- ja eliölajien elinympäristöjä ja esimerkiksi riistanhoidon yleisiä edellytyksiä. Lisäksi puulajien vapaampi käyttö voi auttaa metsiä sopeutumaan ympäristön muutoksiin.

3.2.3 Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Työryhmä esittää metsälain kolmanteen lukuun, metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen, seuraavia keskeisiä muutoksia:

- Monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiden elinympäristöjen listausta tarkistetaan. Nykyiset avainbiotoopit säilytetään ja uusiksi erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi esitetään ruohokorpiin kuuluvia lähdekorpiä sekä aitokorpiin kuuluvia metsäkorte- ja muurainkorpiä. Lisäksi letot otetaan mukaan myös Lapin maakunnan alueella.
- Erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden määritelmiä tarkennetaan. Lisäksi elinympäristöjen yhteisiksi edellytyksiksi säädetään, että ne ovat pienialaisia tai metsätaloudellisesti vähämerkityksellisiä ja erottuvat selvästi ympäröivästä metsäluonnosta.
- Erityisen tärkeiden elinympäristöjen käsittelyn yleisistä periaatteista ja kielletyistä toimenpiteistä säädetään omassa pykälässään. Lisäksi säädetään uusi pykälä myös elinympäristökohtaisesta käsittelystä.

- Tarkennetaan poikkeusluvan antamisen edellytyksiä määrittelemällä taloudellisesti vähäisen merkityksen raja-arvo. Menetys katsotaan vähäiseksi, kun 11 §:n mukaisten kohteiden käyttörajoitusten aiheuttama taloudellinen menetys on vähemmän kuin neljä prosenttia metsäkiinteistön markkinakelpoisen puuston arvosta.
- Poikkeusluvan yhteyteen lisätään valtuus asetuksella säätää markkinakelpoisen puuston arvon määrittelystä.

Perusteluita metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseen liittyvien säännösten muutoksille

Työryhmän tavoitteena oli selkeyttää metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen määrittelyä ja listausta sekä näissä sallittuja toimenpiteitä. Metsänomistajien, leimikon suunnittelijoiden ja hakkuu-oikeuden haltijan oikeusturvan kannalta on keskeistä, että elinympäristöjen määritelmät ovat selkeitä. Valtaosa nykyisen metsälain 10 §:n kohteisiin liittyvistä metsärikkomuksista on tutkimusten perusteella aiheutunut tahattomasti, joten toimijoiden oikeusturvan parantumisen lisäksi määritelmien tarkentuminen edistää myös arvokkaiden elinympäristöjen säilymistä. Työryhmän esityksessä erityisen tärkeiden elinympäristöjen kohdelistaan on lisätty tunnistamisen ja erityisten luontoarvojen kannalta kohteille olennaisia ominaispiirteitä. Maanomistajien ja toimijoiden oikeusturvan parantamiseksi työryhmä esittää, että hallinto tukee uusien erityisen tärkeiden elinympäristöjen tunnistamista maanomistajien ja metsäalan ammattilaisten koulutuksen avulla.

Toinen keskeinen metsien avainbiotooppeihin liittyvä muutos luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi on kohdevalinnan tarkistaminen. Esityksessä nykyiset elinympäristöt säilytetään ja uudet erityisen tärkeät elinympäristöt täydentävät kohteiden kattavuutta. Uusina korpityyppeinä esitetään ruohokorpiin kuuluvia lähdekorpia sekä aitokorpiin kuuluvia metsäkorte- ja muurainkorpia. Lisäksi letot sisällytetään listaukseen myös Lapin maakunnan alueelta. Yhtenäiset lähdekorvet lukeutuvat osittain jo nykyisen metsälain 10 §:n kohteisiin, koska ne sijaitsevat lähteiden välittömässä lähiympäristössä. Yhtenäiset metsäkortekorvet ja muurainkorvet ovat puolestaan uusia kohteita, joiden tunnistaminen kasvukauden aikana tulisi onnistua ilman erityistä luonnontieteellistä perehtyneisyyttä. Metsäkortekorpi on luokiteltu luontotyyppinä erittäin uhanalaiseksi ja muurain- ja lähdekorpi vaarantuneiksi.

Lisäksi työryhmä linjasi, että erityisen tärkeiden elinympäristöjen käsittelyssä on tärkeää sallia toimenpiteet, joilla voidaan turvata elinympäristöjen tärkeiden ominaispiirteiden säilyminen. Hyvä esimerkki ominaispiirteiden säilymistä kannalta hyödyllisistä toimenpiteistä on rehevien lehtolaikkujen poimintaluontoiset hakkuut, joiden avulla voidaan turvata kohteiden lehtipuuvaltaisuus. Varovaisen käsittelyn salliminen on ollut myös nykyisen metsälain hengen mukaista. Voimassa olevan metsälain perusteluissa todetaan, että esimerkiksi lehdon lehtipuuvaltaisuuden säilymistä edistävät valikoivat ja varovaiset hakkuut ovat sallittuja. Käytännössä säännöksiä on kuitenkin tulkittu siten, että erityisen tärkeissä elinympäristöissä ei ole ylipäättäen tehty varovaisiakaan metsänhoitotoimenpiteitä.

Jos erityisen tärkeitä elinympäristöjä voidaan käsitellä varovaisesti, taloudelliset vaikutukset nousevat vähäistä suuremmaksi nykyistä harvemmin, jolloin myös poikkeusluvan käytölle ei muodostu kovin helposti perusteita. Poikkeusluvan sijasta pyritään kuitenkin ensisijaisesti nykyisen käytännön mukaisesti tarjoamaan metsänomistajalle kestävänsä metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaista ympäristötukea. Varovaisella käsittelyllä esityksessä tarkoitetaan puunkorjuuta, jolla ei vaaranneta kohteen ominaispiirteitä.

Lisäksi työryhmä esittää, että metsälaissa määritellään vähäinen taloudellisen menetys, jonka ylittyessä poikkeuslupa voidaan myöntää. Esityksessä menetys katsotaan vähäiseksi, kun 11 §:n mukaisten kohteiden käyttörajoitusten aiheuttama taloudellinen menetys on vähemmän kuin neljä prosenttia metsäkiinteistön markkinakelpoisen puuston arvosta. Jos taloudellinen menetys on

vähäistä suurempi eikä ympäristötuella voida välttää poikkeusluvan tarvetta, 11 §:n kohde on käsiteltävä siten, että elinympäristön arvokkain osa säilyy.

3.2.4 Suojametsät ja suoja-alueet

Työryhmä esittää metsälain neljänteen lukuun, suojametsät ja suoja-alueet, seuraavia keskeisiä muutoksia:

- Poistetaan suojametsäalueen hakkuu- ja uudistamissuunnitelma. Suojametsäalueen hakkuuta valvotaan metsänkäyttöilmoituksen avulla.

Perusteluita suojametsiin ja suoja-alueisiin liittyvien säännösten muutoksille

Työryhmän esittämä hakkuu- ja uudistamissuunnitelman poistaminen ei muuta tavoitetta suojametsäalueen metsien elinvoimaisuuden turvaamisesta. Hakkuuta ja uudistamisveloitteen täyttämistä sekä metsärajan kehittymistä valvotaan ja seurataan jatkossakin tarkasti metsänkäyttöilmoitusmenettelyn avulla. Muutoksella tavoitellaan nykyistä tarkoituksenmukaisempaa hallintoa ja säätelyn keventämistä. Poistamisen seurauksena metsänkäyttöilmoituksen merkitys kasvaa suojametsien ja suoja-alueiden valvonnassa.

3.2.5 Valvonta ja seuraamukset

Työryhmä esittää metsälain viidenteen lukuun, valvonta ja seuraamukset, seuraavia keskeisiä muutoksia:

- Poistetaan taimikon perustamisilmoitus.
- Metsänkäyttöilmoituksen jättöaikaa lyhennetään seitsemään päivään nykyisestä neljästätoista päivästä. Metsänkäyttöilmoituksessa tulee ilmoittaa jatkossa kasvatushakkuiden toteuttamistapa.
- Metsänkäyttöilmoitusta on tarkistettava, jos hakkuutapa tai käsittelyalue muuttuu merkittävästi aikaisemmin ilmoitetusta.
- Metsänkäyttöilmoituksen tekeminen on maanomistajan taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijan tai hänen valtuuttamansa velvollisuus.
- Katselmusmenettely poistetaan.
- Neuvotteluelvoitteeseen lisätään säännös, jossa maanomistajan on alueyksikön pyynnöstä esitettävä suunnitelma korjaavista toimenpiteistä.
- Uuden puuston aikaansaamisen vakuusmenettely poistetaan.

Perusteluita valvontaan ja seuraamuksiin liittyvien säännösten muutoksille

Työryhmä esittää taimikon perustamisilmoituksen poistamista metsälain valvonnan tehostamiseksi. Taimikon perustamisilmoitusmenettelyn hallinnoimisesta säästyneet resurssit voitaisiin kohdistaa itse perustamistoimenpiteiden valvontaan ja vakiintuneiden taimikoiden laadunvalvontaan. Valvonnan kohdentaminen nykyistä enemmän vakiintuneen taimikon onnistumisen valvontaan on perusteltua, koska metsien kestävyys kannalta uudistamisen onnistuminen on uudistamisveloitteen tärkein tavoite.

Muutos korostaisi metsänkäyttöilmoituksen merkitystä. Ilmoitusmenettelyn yksinkertaistaminen on myös metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden kannalta toivottua. Vaikka metsänkäyttöilmoitus ei olisi jatkossakaan sitova, se antaa metsälain valvonnan näkökulmasta riittävät tiedot. Lisäksi työryhmä esittää, että jos metsänkäyttöilmoituksessa jo ilmoitettu hakkuutapa tai käsittelyalue muuttuu merkittävästi, metsänkäyttöilmoitusta on tarkistettava.

Taimikon perustamisilmoitus on nykyisin lakisääteinen velvollisuus, mutta ilmoituksen laiminlyönnistä ei ole rangaistu. Alkuperäisen tarkoituksen mukaisesti lainvalvonnan resursseja on kohdistettu taimikoihin, joista taimikon perustamisilmoitusta ei ole tehty. Koska metsänomistajat ovat kyseenalaistaneet ilmoitustarpeen metsälain vaatimien perustamistoimenpiteiden toteuttamisen jälkeen, vain murto-osa ilmoituksista tehdään metsälain mukaisesti. Tämä on johtanut siihen, ettei toimintamalli metsälain valvonnassa ole toiminut tarkoitettulla tavalla. Taimikon perustamisilmoituksen saaminen muistutuksien tai kehotuksien avulla tai vastaavan tiedon saaminen vaihtoehtoisista tietolähteistä on sitonut Suomen metsäkeskuksen valvontaresursseja kohtuuttomasti.

Metsänkäyttöilmoituksen jättöajan lyhentäminen parantaa puunkorjuun edellytyksiä esimerkiksi helpottamalla puunkorjuun suunnittelua sekä puunkorjuun ja toimitusten ohjelmointia. Metsälain valvonnan käytännöt ovat muuttuneet sähköisen asioinnin ja tietojärjestelmien kehityksen ansioista aiempaa tehokkaammiksi. Tehostuneet toimintatavat mahdollistavat metsälain tehokkaan valvonnan aikaisempaa nopeammassa ajassa. Metsänkäyttöilmoituksen jättöajan lyhentäminen ei vaikuttaisi luonnonsuojelulain valvontaan tai esimerkiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten käsittelyaikoihin tilanteissa, joissa metsänkäyttöilmoituksessa hakkuut kohdistuvat liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin.

Työryhmä esittää katselmuksen poistamista metsälaista rangaistus- ja seuraamusprosessin yksinkertaistamiseksi. Tarvittaessa katselmus voidaan kuitenkin toteuttaa jatkossakin hallintolain (434/2003) 38 §:n mukaisesti.

Työryhmä esittää, että neuvotteluelvoitteeseen lisätään säännös, jossa maanomistajan on alueyksikön pyynnöstä esitettävä suunnitelma korjaavista toimenpiteistä. Muutos edistäisi metsänomistajan ja alueyksikön välisien neuvotteluiden vaikuttavuutta. Lisäksi työryhmä esittää, että metsälain vakuusmenettelystä luovutaan. Uuden puuston aikaansaamisessa vakuusmenettely poistaminen olisi perusteltua, koska vakuusmenettelyä ei ole käytetty nykyisen metsälain aikana. Jo vakuusmenettelyn säätämisen yhteydessä arvioitiin, että vakuutta tarvittaneen vain harvoin.

Nykyisin metsänkäyttöilmoituksesta vastaa metsänomistaja, vaikka sen tekeminen olisi asiamiehen vastuulla. Työryhmän esityksessä vastuu metsänkäyttöilmoituksen tekemisestä voi olla myös maanomistajan valtuuttamalla taholla. Tällöin ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä seuraava metsärikkomus voitaisiin kohdistaa myös maanomistajan valtuuttamalle taholle.

Työryhmä linjasi, että metsärikkomuksen tunnusmerkistön täyttymyskynnyksen tason nostamista tulee harkita. Oikeusministeriön kanta tulee selvittää hallituksen esitystä valmisteltaessa. Metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttäminen aiheuttaa esimerkiksi erityisen tärkeiden elinympäristöjen tunnistamiseen tulkinnallisuutta, mikä heikentää metsänomistajien ja toimijoiden oikeusturvaa. Metsälain vastaiseen toimintaan tulisi sisältyä näin huolimattomuuden sijasta erityistä piittaamattomuutta, jotta metsänomistajien tai toimijoiden oikeusturvan kannalta rikosoikeudelliset seuraamukset olisivat perusteltuja. Työryhmä linjasi lisäksi, että olisi perusteltua harkita metsänkäyttöilmoitusvelvollisuuden lisäämistä nykyisestä metsälaista poiketen myös laaja-alaisiin tie-, sähkö- tai muiden vastaavien linjojen hakkuisiin, jotta puutavaraa ja puutuotteita markkinoille saattavien toimijoiden velvollisuuksien vahvistamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 995/2010 (ns. Flegt-asetus) valvonta voidaan tehokkaasti toimeenpanna. Muutos tukisi myös maankäytön muutoksen seuranta.

3.2.6 Erinäiset säännökset

Työryhmä esittää metsälain kuudenteen lukuun, erinäiset säännökset, seuraavia keskeisiä muutoksia:

- Ennakkotieto erityisen tärkeästä elinympäristöstä säädetään maksuttomaksi.

Perusteluita erinäisiin säännöksiin liittyvien säännösten muutoksille

Työryhmä esittää, että ennakkotieto erityisen tärkeästä elinympäristöstä olisi metsänkäyttöilmoituksen tavoin maksuton. Ennakkotiedon hyödyntäminen tulkinnanvaraisissa tapauksissa vähentää riskiä tahattomasta metsälain vastaisesta käsittelystä ja parantaa näin metsänomistajien ja toimijoiden oikeusturvaa sekä kohteiden ominaispiirteiden säilymistä. Valtion maksuperustelain mukaan maksu voidaan jättää perimättä, jos siihen on muun muassa ympäristönsuojeluun liittyviä perusteltuja syitä.

Liite 1: Lakiehdotus metsälain muuttamisesta

Lakiehdotus, Metsälaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *uudistushakkuulla* puunkorjuuta, jossa käsittelyalue hakataan uuden puuston aikaansaamiseksi tarvittaessa jätettäviä säästö-, siemen- tai suojuspuita lukuun ottamatta avoimeksi alueeksi;
- 2) *kasvatushakkuulla* puunkorjuuta, joka tehdään alueelle jäljelle jäävän puuston kasvattamista edistävällä tavalla;
- 3) *käsittelyalueella* metsikkökuviota tai kartalle rajattua aluetta, johon kohdistuu hakkuu- tai muita metsänhoitotoimenpiteitä, ja joka ilmoitetaan 17 §:ssä tarkoitetussa metsänkäyttöilmoituksessa;
- 4) *vähätuottoisella turvemaalla* sellaista ojitettua suota, jolla runkopuun vuotuinen kasvu on alle kuutiometrin hehtaaria kohden;
- 5) *valtapituudella* hehtaarin sadan paksuimman puun pituuden aritmeettista keskiarvoa;
- 6) *alueyksiköllä* Suomen metsäkeskuksen julkisen palvelun yksikön toimivaltaista alueyksikköä;
- 7) *metsän hakkaajalla* maanomistajaa tai silloin kun hakkuuoikeus on luovutettu toiselle taholle, hakkuuoikeuden haltijaa.

3 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan metsän hoitamiseen ja käyttämiseen metsätalousmaaksi luettavilla alueilla. Lakia ei kuitenkaan sovelleta:

- 1) luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla muodostetuilla suojelualueilla tai valtion luonnonsuojelutarkoitukseen hankituilla alueilla, taikka muilla valtion omistamilla alueilla, joita hoidetaan Metsähallituksen tai valtion maata hallinnoivan viranomaisen suojelupäätöksen mukaisesti;
- 2) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisessa kaavassa suojelualueeksi osoitetulla alueella;
- 3) erämaalain (62/1991) mukaisilla alueilla muutoin kuin tämän lain 15 §:n 1 momentin osalta;
- 4) asemakaava-alueilla lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen osoitettuja alueita;
- 5) alueilla, joilla on voimassa toimenpiderajoitus asemakaavan laatimiseksi;
- 6) oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella lukuun ottamatta maa- ja metsätalouteen ja virkistyskäyttöön osoitettuja alueita;
- 7) puolustusvoimien ampuma-alueiden maalialueilla.

Metsän hoitamisessa ja käyttämisessä on tämän lain lisäksi noudatettava, mitä muinaismuistolain (295/1963) 1, 4, 5 ja 13–16 §:ssä, luonnonsuojelulain 5 a, 9, 29–35, 39, 42, 47–49, 55, 56 ja 57 a §:ssä sekä 10 luvussa taikka muussa laissa säädetään. Luonnonsuojelualueen perustamisesta, alueen liittämistä luonnonsuojelualueeseen ja luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta säädetään luonnonsuojelulaissa.

4 §

Maankäyttömuodon muuttaminen

Tämä laki ei estä metsätalousmaan ottamista muuhun käyttöön.

Milloin metsätalousmaan muuhun käyttöön ottaminen sisältää sellaisen toimenpiteen, johon vaaditaan viranomaisen lupa, alueeseen sovelletaan tämän lain säännöksiä siihen saakka, kunnes luvan myöntämistä koskeva päätös on saanut lainvoiman tai kunnes lupaviranomainen on toimivaltansa rajoissa antanut suostumuksensa tällaiselle toimenpiteelle.

Jos metsätalousmaata, joka on ilmoitettu otettavaksi muuhun käyttöön, ei ole neljän vuoden kuluessa hakkuun tai muun toimenpiteen päättymisestä otettu tähän käyttöön, sovelletaan alueeseen ja sillä suoritettuun hakkuuseen tai muuhun toimenpiteeseen tämän lain säännöksiä.

Jos 3 momentissa tarkoitettu hakkuu tai muu toimenpide todetaan tapahtuneeksi vastoin tämän lain säännöksiä, tulee syyteharkinnassa ja korjaavia toimenpiteitä koskevassa arvioinnissa harkita, onko aie ottaa alue muuhun käyttöön ollut todellinen ja onko peruuntuminen johtunut sellaisesta esteestä tai syystä, johon ei ole voinut kohtuudella varautua.

2 luku

Puunkorjuu ja metsän uudistaminen

5 §

Uudistushakkuu ja siihen liittyvä uudistamisvelvoite

Uudistushakkuun päättymisestä seuraa metsän uudistamisvelvoite. Uudistushakkuu katsotaan päättyneeksi, kun puunkorjuun seurauksena käsittelyalueelle on syntynyt yli 0,5 hehtaarin avoin alue. Uudistamisvelvoite täyttyy, kun alueelle on saatu kasvatuskelpoinen taimikko 8 §:n mukaisesti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua uudistamisvelvoitetta ei ole puuntuotannollisesti vähätuottoisella ojitetulla turvemaalla puunkorjuun jälkeen. Tällöin käsittelyalueelle on jätettävä metsän uudistumisen mahdollistavaa tai luonnon monimuotoisuutta edistävää puustoa. Uudistamisvelvoitetta ei ole myöskään alueella, jolla alueyksikön tai viranomaisen hyväksymän suunnitelman perusteella ennallistetaan alun perin avoin tai harvapuustoinen suo taikka perinneympäristö.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin vähätuottoisiksi katsottavista turvemaista sekä niille jätettävästä puustosta ja ennallistamisen hyväksymisestä.

5 a §

Kasvatushakkuu ja siihen liittyvä uudistamisvelvoite

Kasvatushakkuu on tehtävä siten, että kasvatushakkuun jälkeen käsittelyalueella on kasvatuskelpoista puustoa riittävästi jokaisella yhtenäisellä yli 0,5 hehtaarin alueella. Kasvatushakkuissa jätettävän kasvatuskelpoisen puuston määrään vaikuttaa käsittelyalueen maantieteellinen sijainti, kasvupaikka, valtapituus ja kasvatushakkuiden toteuttamistapa.

Kasvatushakkuusta aiheutuu metsän uudistamisvelvoite, jos jäljelle jäävän puuston määrä ja laatu eivät ole riittävät puuston kasvattamiseksi edelleen. Uudistamisvelvoite täyttyy, kun alueelle on saatu kasvatuskelpoinen taimikko 8 §:n mukaisesti.

Jos käsittelyalueeseen sisältyy yhtenäinen alue, jossa jo on kasvatuskelpoinen taimikko 8 §:n mukaisesti, taimikon muodostamaa aluetta ei lasketa mukaan käsittelyalueen puuston riittävyyttä arvioitaessa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin kasvatushakkuussa jätettävän kasvatuskelpoisen puuston riittävästä laadusta ja määrästä kasvatushakkuun toteuttamistavan mukaisesti maan eri osissa ja erilaisilla kasvupaikoilla.

5 b §

Hakkuu erityiskohteissa

Jos hakkuun kohteella on metsän monimuotoisuuden säilyttämisen, maiseman tai metsän monikäytön kannalta erityistä merkitystä, hakkuu voidaan tehdä kohteen erityisluonteen edellyttämällä tavalla.

Tutkimus-, opetus- tai muussa erityiskäytössä oleva metsä voidaan käsitellä sen käyttötarkoituksen edellyttämällä tavalla. Tällöin käsittelyalueen toimenpiteet ja niiden perustelut on esitettävä metsänkäyttöilmoituksessa.

6 §

Puunkorjuun toteutus

Puunkorjuu on toteutettava niin, että vältetään käsittelyalueelle kasvamaan jätettävän ja käsittelyalueen ulkopuolella kasvavan puuston vahingoittamista. Lisäksi on vältettävä aiheuttamasta puuston kasvuolosuhteita heikentäviä maastovaurioita.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin vaurioituneiksi katsottavista puista.

7 §

Metsän hakkaajan ja suunnittelijan vastuu sekä maanomistajan ja alueyksikön ilmoitusvelvollisuus

Metsän hakkaajan tulee puunkorjuussa ja muissa siihen liittyvissä toimenpiteissä osaltaan huolehtia siitä, että noudatetaan tämän lain säännöksiä.

Jos metsänhakkuusopimukseen on liitetty hakkuun toteutusta ohjaava leimikkosuunnitelma, joka sisältää tiedot suunnitelluista hakkuista hakkuutavoittain ja metsälain erityisen tärkeistä elinympäristöistä rajauksina kartalla, leimikkosuunnitelman tekijä vastaa siitä, että leimikkosuunnitelma noudattaa tämän lain säännöksiä. Leimikkosuunnitelman tekijä ottaa vastuun allekirjoittamalla leimikkosuunnitelman.

Maanomistaja on velvollinen luovuttaessaan hakkuuoikeuden ilmoittamaan hakkuuoikeuden ostajalle metsänkäyttöilmoitukseen merkitsemänsä tiedot hakkuussa huomioon otettavista tässä laissa tarkoitetuista erityisen tärkeistä elinympäristöistä. Jos maanomistajan edustaja tekee metsänkäyttöilmoituksen, häntä koskee vastaava ilmoitusvelvollisuus.

Jos alueyksikölle on toimitettu metsänkäyttöilmoitus, johon sisältyvällä käsittelyalueella tai sen läheisyydessä on alueyksikön tiedossa oleva erityisen tärkeä elinympäristö, alueyksikön on ilmoitettava siitä välittömästi maanomistajalle sekä tiedossaan olevalle maanomistajan edustajalle ja metsänhakkuuoikeuden haltijalle. Maanomistajan tai hänen edustajansa tulee ilmoittaa alueyksiköltä saamansa tieto erityisen tärkeistä elinympäristöistä hakkuuoikeuden haltijalle.

Metsän hakkaajan vastuuta arvioitaessa otetaan huomioon, onko toteutettu hakkuu perustunut 2 momentissa tarkoitettuun leimikkosuunnitelmaan ja onko metsän hakkaaja saanut tiedon erityisen tärkeistä elinympäristöistä 3 ja 4 momentin mukaisesti.

Leimikkosuunnitelman sisällöstä säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 §

Uudistamisvelvoitteen täyttäminen

Uudistamisvelvoitteen täyttämiseksi käsittelyalueelle on saatava kasvatuskelpoinen taimikko alueen maantieteellisestä sijainnista riippuen 7–20 vuoden kuluessa velvoitteen muodostavan puunkorjuun päättymisestä. Kasvatuskelpoinen taimikko on saatu aikaan, kun taimikko on riittävän tiheä ja kasvatuskelpoisten puiden keskipituus on 0,5 metriä eikä niiden kehittymistä uhkaa välittömästi muu kasvillisuus.

Uudistaminen voidaan toteuttaa viljelemällä tai luontaisella uudistamisella. Kasvatuskelpoisen taimikon aikaansaamiseksi tehtävät perustamistoimenpiteet on saatettava loppuun kolmen vuoden kuluessa puunkorjuun päättymisestä. Perustamistoimenpiteiksi katsotaan viljelyn lisäksi taimikon kasvua haittaavien puiden ja pensaiden raivaus, heinittymisen estäminen sekä tarvittaessa maanpinnan käsittely ja vesitalouden järjestely. Lisäksi perustamistoimenpiteiden jälkeen on tarvittaessa huolehdittava taimikon täydennysistutuksesta tai -kylvöstä ja muusta jälkihoidosta.

Jos 3 §:n 2 momentin mukaiselle alueelle kohdistuvassa maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettussa maisematyöluvassa on metsätaloudelle asetettu sellaisia toimenpiderajoituksia, joiden noudattaminen ei mahdollista tämän lain mukaista metsän uudistamisvelvoitteen täyttämistä, tätä lakia katsotaan kuitenkin noudatetun. Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvoite raukeaa, jos kohtuullisiksi katsottavista toimenpiteistä huolimatta alueelle ei synny taimikkoa.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään kasvatuskelpoisen taimikon saavuttamisen tarkemmista määräajoista maantieteellisen sijainnin mukaan. Valtioneuvoston asetuksella säädetään myös taimikon riittävästä tiheydestä ja muista arviointiperusteista, kohtuullisiksi katsottavista toimenpiteistä taimikon aikaansaamiseksi ja taimikon perustamistoimenpiteistä erilaisilla kasvupaikoilla.

9 §

Metsän uudistamisessa käytettävät puulajit

Edellä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettussa metsän uudistamisessa taimikon saa perustaa männyn, kuusen, rauduskoivun, haavan, siperianlehtikuusen, vaahteran, tervalepän, tammen, kynäjalavan, vuorijalavan, metsälehmuksen ja saarnen alkuperältään ja kasvupaikalle sopivilla taimilla tai siemenillä. Taimikon saa perustaa hieskoivun taimilla tai siemenillä vain turvemilla, kangasmaiden soistuneissa osissa ja tiiviillä savi- tai hiesuvaltaisilla mailla. Muilla kasvupaikoilla hieskoivun osuudeksi voidaan laskea pohjoisen Suomen alueella enintään 50 % ja muualla Suomessa enintään 20 % kasvatuskelpoisista taimista. Pohjoisen Suomen alueella tarkoitetaan Lapin maakunnan sekä Kuusamon, Pudasjärven, Taivalkosken, Hyrynsalmen, Puolangan ja Suomussalmen kuntien muodostamaa aluetta.

Jos taimikko perustetaan muilla kuin 1 momentissa mainituilla puulajeilla, on metsänkäyttöilmoituksessa esitettävä riittävä selvitys niiden kasvatuskelpoisuudesta ja alkuperän soveltuvuudesta uudistettavan alueen olosuhteisiin.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarvittaessa tarkemmat säännökset Suomen luontaiseen lajistoon kuulumattomien puulajien käytöstä metsänviljelyyn.

10 §

Vastuu uudistamisvelvoitteesta

Edellä 8 §:ssä tarkoitettu uudistamisvelvoitteen täyttäminen kuuluu maanomistajalle.

Kiinteistön tai muun alueen omistusoikeuden siirtyessä 8 §:n mukainen uudistamisvelvoite siirtyy uudelle omistajalle.

Siltä osin kuin kiinteistön tai muun alueen sellainen hallintaoikeus, käyttöoikeus tai muu erityinen oikeus, johon sisältyy oikeus tehdä uudistushakkuu, kuuluu muulle kuin maanomistajalle, myös vastuu uudistamisvelvoitteen toteuttamisesta kuuluu tällaisen oikeuden haltijalle, ellei toisin ole sovittu tai määrätty tai ellei olosuhteet huomioon ottaen ole erityisestä syystä kohtuullista kohdistaa

velvoite oikeuden haltijan sijasta maanomistajaan. Silloin kun maanomistaja on luovuttanut yksinomaan metsänhakkuuoikeuden, uudistamisvelvoitteen toteuttaminen kuuluu maanomistajalle.

3 luku

Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen

11 §

Monimuotoisuuden säilyttäminen ja erityisen tärkeät elinympäristöt

Metsiä tulee hoitaa ja käyttää siten, että turvataan yleiset edellytykset metsien biologisen monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen säilymiselle.

Monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia pienialaisia tai metsätaloudellisesti vähämerkityksellisiä kohteita, jotka erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi.

Metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä ja niiden ominaispiirteitä ovat:

1) lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä enintään 0,5 hehtaarin suuruisten lampien välittömät lähiympäristöt, joiden ominaispiirteitä ovat veden läheisyydestä ja puu- ja pensaskerroksesta johtuvat erityiset kasvuolot ja pienilmasto;

2) seuraavat a-e -kohdissa luetellut suoelinympäristöt, joiden yhteinen ominaispiirre on luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen vesitalous:

a) lehto- ja ruohokorvet, joiden ominaispiirteitä ovat rehevä ja vaateliäs kasvillisuus, erirakenteinen puusto ja pensaskasvillisuus;

b) yhtenäiset metsäkorte- ja muurainkorvet, joiden ominaispiirteitä ovat erirakenteinen puusto ja suokasvillisuuden vallitsevuus;

c) letot, joiden ominaispiirteitä ovat maaperän ravinteisuus, vähäinen puusto ja vaateliäs kasvillisuus;

d) vähäpuustoiset jouto- ja kitumaan suot; sekä

e) luhdet, joiden ominaispiirteenä on erirakenteinen lehtipuusto tai pensaskasvillisuus;

3) rehevät lehtolaikut, joiden ominaispiirteitä ovat lehtomulta, vaateliäs kasvillisuus sekä luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen puusto ja pensaskasvillisuus;

4) kangasmetsäsaarekkeet, jotka sijaitsevat ojittamattomilla soilla tai soilla, joissa luontainen vesitalous on pääosin säilynyt muuttumattomana;

5) kallioperässä olevat tai kivennäismaahan uurtuneet, jyrkkärinteiset, vähintään kymmenen metriä syvät rotkot ja kurut, joiden ominaispiirteenä on luonteenomainen muusta ympäristöstä poikkeava kasvillisuus;

6) vähintään kymmenen metriä korkeat jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät;

7) karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot, joiden ominaispiirteitä ovat harvahko elävä ja kuollut puusto.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin erityisen tärkeiden elinympäristöjen luonnontilaisuudesta, luonnontilaisuuden kaltaisuudesta ja ominaispiirteistä.

12 §

Elinympäristöjen käsittelyn yleiset periaatteet ja kielletyt toimenpiteet

Edellä 11 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa elinympäristöissä voidaan tehdä varovaisia hoito- ja käyttötoimenpiteitä, joissa elinympäristöille ominaiset piirteet säilytetään. Toimenpiteissä on otettava huomioon elinympäristöille ominainen erityinen vesitalous, kasvillisuus, puuston rakenne sekä kuolleet ja lahot puut, maaston vaihtelevuus ja maaperä. Ominaispiirteet säilyttäviä hoito- ja käyttötoimenpiteitä ovat varovaiset, poimintaluonteiset hakkuut, yksittäisten kuokkalaikkujen tekeminen sekä Suomen luontaiseen lajistoon kuuluvien puiden taimien istuttaminen ja niiden siementen kylväminen. Erityisen tärkeissä elinympäristöissä voidaan varovaisuutta noudattaen ja siten, että ominaispiirteille ei aiheuteta pysyvää haittaa, kuljettaa puutavaraa ja ylittää puron uoma.

Erityisen tärkeissä elinympäristöissä ei saa tehdä uudistushakkuuta, metsätietä, kasvupaikalle ominaista kasvillisuutta vahingoittavaa maanpinnan käsittelyä, ojitusta, purojen ja norojen perkausta eikä käyttää kemiallisia torjunta-aineita.

13 §

Elinympäristökohtainen käsittely

Erityisen tärkeiden elinympäristöjen 12 §:n mukaisten hoito- ja käyttötoimenpiteiden yhteydessä tulee kunkin elinympäristön osalta ottaa huomioon, mitä jäljempänä 2-5 momentissa säädetään.

Edellä 11 §:n 3 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetuissa elinympäristöissä voidaan tehdä varovaisia poimintaluonteisia hakkuita, jotka säilyttävät puuston luonnontilaisena tai luonnontilaisen kaltaisena siten, ettei elinympäristön luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen vesitalous muutu.

Elinympäristön puuston rakenne säilytetään rehevillä lehtolaikuilla siten, että hoito- ja käyttötoimenpiteiden yhteydessä tehdään vain varovaisia, poimintaluonteisia hakkuita.

Jyrkänteiden ja niiden välittömissä alusmetsissä ei toteuteta puunkorjuuta.

Hietikoilla, kallioilla, kivikoissa ja louhikoissa voidaan tehdä varovaisia poimintaluonteisia hakkuita siten, että säilytetään vanhimmat ja kuolleet sekä lahot puut.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarvittaessa tarkemmin 11 §:ssä tarkoitettujen erityisen tärkeiden elinympäristöjen puuston rakenteesta ja kerroksellisuudesta, pensaskerroksen elinvoimaisuudesta, puuston rakenteen sekä alueen maaperän vesitalouden säilyttämisestä.

14 §

Poikkeuslupa

Tilanteessa, jossa 12 ja 13 §:ssä tarkoitettujen velvoitteiden täyttämistä tai rajoitteiden noudattamisesta aiheutuu maanomistajalle taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen

oikeuden haltijalle metsäntuoton vähenemistä tai muuta taloudellista menetystä tai haittaa, mikä ei ole vähäistä, alueyksikön tulee maanomistajan tai erityisen oikeuden haltijan hakemuksesta myöntää poikkeuslupa toteuttaa hoito- ja käyttötoimenpiteet tavalla, josta asianomaiselle aiheutuva menetys jää vähäiseksi.

Menetys katsotaan vähäiseksi, kun 11 §:n mukaisten kohteiden käyttörajoitusten aiheuttama taloudellinen menetys on vähemmän kuin neljä prosenttia metsäkiinteistön markkinakelpoisen puuston arvosta.

Poikkeuslupaa ei kuitenkaan saa myöntää, jos kysymyksessä olevaa toimenpidettä varten on myönnetty tai myönnetään kestävän metsätalouden rahoitusta koskevassa lainsäädännössä tarkoitettua ympäristötukea tai muuten riittävä tuki valtion varoista. Jos taloudellinen menetys on vähäistä suurempi eikä ympäristötuella voida välttää poikkeusluvan tarvetta, 11 §:n kohde on käsiteltävä siten, että elinympäristön arvokkain osa säilyy.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin markkinakelpoisen puuston arvon määrittelystä.

4 luku

Suojametsät ja suoja-alueet

15 §

Metsätalous suojametsissä

Valtioneuvosto voi määrätä suojametsäalueeksi alueet, joilla metsän säilyminen on tarpeen metsärajan alenemisen estämiseksi. Suojametsäalueella metsää tulee hoitaa ja käyttää erityistä varovaisuutta noudattaen ja siten, ettei toimenpiteillä aiheuteta metsärajan alenemistä. Valtioneuvosto voi antaa tarpeellisia yleisiä määräyksiä metsän hoitamisesta ja käyttämisestä suojametsäalueella. Ennen suojametsäaluetta koskevan valtioneuvoston päätöksen antamista on kuultava maanomistajia, asianomaista kuntaa ja muita viranomaisia. Lisäksi on neuvoteltava saamelaiskäräjien kanssa saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitettulla tavalla.

Jos erityiset paikalliset olosuhteet sitä vaativat, maa- ja metsätalousministeriö voi rajoittaa kotitarvepuun ottoa tai kieltää sen kokonaan.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuista kotitarvepuun ottoa koskevista rajoituksista on maksettava maanomistajalle taikka hallinto-oikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijalle puuston hakkuuarvon mukainen korvaus. Korvausta ei makseta Metsähallitukselle eikä muulle valtion maaomaisuuden haltijalle. Korvauksen myöntää hakemuksesta alueyksikkö.

16 §

Suoja-alueet

Jos metsän säilyminen asutuksen tai viljelyksen suojaamiseksi tuulille erittäin alttiilla meren tai sisävesien saarilla ja rannoilla taikka ylänneillä ja jyrkänneillä taikka maanvyörymien ehkäisemiseksi vaatii suurempia rajoituksia metsän käytössä kuin mitä tässä laissa säädetään, maa- ja metsätalousministeriö voi päättää pienialaisten, metsän säilymisen ja sen suojavaikutuksen kannalta arimpien alueiden muodostamisesta suoja-alueiksi sekä sisällyttää päätökseensä määräyksiä suoja-alueilla sallittavasta, metsän säilymiseksi tarpeellisesta metsän käytöstä. Ennen päätöksen antamista on kuultava 15 §:n 1 momentissa mainittuja tahoja.

5 luku

Valvonta ja seuraamukset

17 §

Metsänkäyttöilmoitus

Maanomistajan taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijan tai hänen valtuuttamansa on tehtävä käsittelyalueella aiotusta hakkuusta, kasvatushakkuiden toteuttamistavasta ja uudistushakkuun osalta uudistamistavasta sekä 11 §:ssä tarkoitettujen elinympäristöjen käsittelystä alueyksikölle ilmoitus (*metsänkäyttöilmoitus*). Ilmoitus on toimitettava vähintään seitsemää päivää ja enintään kolme vuotta ennen hakkuun tai muun toimenpiteen aloittamista. Ilmoitus katsotaan toimitetuksi alueyksikölle, kun se on saapunut alueyksikön toimipaikkaan taikka kun ilmoitus tai vastaavat tiedot on toimitettu alueyksikön toimihenkilölle. Metsänkäyttöilmoitusta on tarkistettava, jos hakkuutapa tai käsittelyalue muuttuu merkittävästi aikaisemmin ilmoitetusta.

Metsänkäyttöilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä seuraavista hakkuista, elleivät ne kohdistu 11 §:n 3 momentissa tarkoitettuun elinympäristöön:

- 1) kotitarvehakkuusta;
- 2) pienikokoisen puuston hakkuusta;
- 3) oja-, vesijohto- tai viemäriinjan hakkuusta eikä pienialaisista tie-, sähkö- tai muun vastaavan linjan hakkuusta.

Alueyksikkö voi hakemuksesta myöntää poikkeuksen 1 momentissa tarkoitettua määräajasta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua määräajasta voidaan poiketa myös laajojen metsätuhojen yhteydessä, jos kyseessä on alueyksikön määrittelemä laajempi tuhoalue ja ilmoituksen kohteena olevalla käsittelyalueella korjataan pääasiallisesti metsätuhossa kaatunutta tai tuhoissa kuollutta puuta.

Edellä 1 momentin mukaisissa määräaikojen laskemisissa sovelletaan säädettyjen määräaikain laskemisesta annettua lakia (150/1930).

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin pienikokoisen puuston hakkuusta. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään 11 §:ssä tarkoitettujen elinympäristöjen käsittelyn ilmoittamisesta metsänkäyttöilmoituksessa ja muista kyseisessä ilmoituksessa ilmoitettavista tiedoista.

18 §

Menettely liito-oravailmoituksesta

Jos alueyksikölle saapunut metsänkäyttöilmoitus kohdistuu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alueyksikölle toimittamassa asiakirjassa mainittuun liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkaan, alueyksikön on välittömästi ilmoitettava tästä elinkeino-, liikenne- ja

ympäristökeskukselle, maanomistajalle sekä tiedossaan olevalle maanomistajan edustajalle ja metsänhakkuuoikeuden haltijalle.

18 a §

Ennakkotieto erityisen tärkeästä elinympäristöstä

Maanomistaja tai hänen valtuuttamansa metsänhakkuuoikeuden haltija voi hakea ennen hakkuuta tai muuta metsän käsittelyä alueyksiköltä metsänkäyttöilmoitukseen liittyvän ennakkotiedon 11 §:n 3 momentissa tarkoitetusta erityisen tärkeästä elinympäristöstä. Alueyksikkö ratkaisee ennakkotiedossa, onko hakemuksessa erikseen esitetty kohde erityisen tärkeä elinympäristö ja onko ilmoitettu metsän käsittely 12 ja 13 §:n vaatimusten mukainen.

Alueyksikön on noudatettava antamaansa ennakkotietoa lainvalvonnassa. Ennakkotietoa on noudatettava niin kauan kuin 17 §:n mukaan hakkuun tai muun toimenpiteen aloittaminen on mahdollista 1 momentissa tarkoitetun metsänkäyttöilmoituksen perusteella.

Ennakkotietoa koskeva hakemus on käsiteltävä olosuhteet huomioon ottaen kiireellisesti. Jos metsänkäyttöilmoituksessa tarkoitettu hakkuu tai muu metsän käsittely aloitetaan hakemuksen kohteella ennen ennakkotiedon antamista, asian käsittely raukeaa. Hakemuksessa esitettävistä tiedoista voidaan säätää tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

19 §

Neuvotteluelvoite

Jos on perusteltua syytä epäillä, että suunniteltu, aloitettu tai toteutettu hakkuu tai muu toimenpide on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastainen taikka että uudistushakkuun osalta metsänkäyttöilmoituksessa mainitulla tavalla ei saataisi aikaan 8 §:ssä tarkoitettua taimikkoa, alueyksikön on pyrittävä neuvottelemaan maanomistajan taikka hallintaoikeuden tai muun sellaisen erityisen oikeuden haltijan kanssa ja tarvittaessa metsänhakkuuoikeuden haltijan kanssa tarpeellisen muutoksen aikaansaamiseksi. Maanomistajan on alueyksikön pyynnöstä esitettävä suunnitelma korjaavista toimenpiteistä.

Maanomistajalta pyydettävän suunnitelman sisällöstä säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

20 §

Käsittelykielto

Jos 19 §:ssä tarkoitettua neuvottelua ei ole muusta kuin alueyksiköstä riippuvasta syystä saatu aikaan tai jos neuvottelu ei ole johtanut tulokseen ja jos on perusteltua syytä epäillä, että suunniteltu, aloitettu tai toteutettu hakkuu tai muu toimenpide on tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastainen, Maaseutuvirasto voi alueyksikön esityksestä kieltää toimenpiteen (*käsittelykielto*) toistaiseksi tai määräajaksi. Käsittelykielto voidaan antaa myös, jos metsänkäyttöilmoitusta ei ole annettu 17 §:ssä säädetyssä määräajassa.

Käsittelykielto annetaan tarpeellisessa laajuudessa. Käsittelykieltoa koskeva kirjallinen päätös on viipymättä saatettava maanomistajan ja metsänhakkuuoikeuden haltijan tai muun erityisen oikeuden haltijan tietoon. Maaseutuvirasto voi alueyksikön esityksestä asettaa päätöksensä tehosteeksi uhkasakon, johon sovelletaan uhkasakkolakia (1113/1990). Päätöksessä voidaan määrätä, että päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Maaseutuviraston tulee poistaa käsittelykielto, jos kiellon määräämisen perusteet lakkaavat.

21 §

Väliaikainen käsittelykielto

Jos 20 §:n 1 momentissa tarkoitetun käsittelykiellon edellytykset täyttyvät ja painavat syyt sitä vaativat, alueyksikkö voi väliaikaisesti kieltää hakkuun tai muun toimenpiteen (*väliaikainen käsittelykielto*) enintään 30 päiväksi.

Väliaikainen käsittelykielto annetaan tarpeellisessa laajuudessa. Väliaikaista käsittelykieltoa koskeva kirjallinen päätös on viipymättä saatettava maanomistajan ja metsänhakkuoikeuden haltijan tai muun erityisen oikeuden haltijan sekä Maaseutuviraston tietoon. Väliaikaista käsittelykieltoa koskevaa päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

Väliaikainen käsittelykielto on saatettava viivytyksettä ja viimeistään kahden viikon kuluessa Maaseutuviraston ratkaistavaksi. Kielto raukeaa, jos Maaseutuvirasto ei ole 30 päivän kuluessa kiellon antamisesta tehnyt 20 §:ssä tarkoitettua päätöstä tai pysyttänyt väliaikaista käsittelykieltoa voimassa.

Alueyksikön tulee poistaa väliaikainen käsittelykielto, jos kiellon määräämisen perusteet lakkaavat.

22 §

Metsärikos ja metsärikkomus

Rangaistus metsärikoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 48 a luvun 3 §:ssä.

Joka tahallaan tai (törkeästi) huolimattomuudesta

1) laiminlyö antaa 17 §:ssä säädetyn metsänkäyttöilmoituksen tai tekee ilmoituksen säädetyn määräajan jälkeen,

2) rikkoo 6 §:n puunkorjuun toteutusta koskevaa säännöstä tai sen nojalla annettua säännöstä,

3) rikkoo 8 §:n uuden puuston aikaansaamista koskevaa säännöstä tai sen nojalla annettua säännöstä,

4) tekee (ympäristöstään selvästi erottuvaan) metsän monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeään elinympäristöön kohdistuvan hoito- tai käyttötoimenpiteen 12 tai 13 §:n taikka 13 §:n nojalla annetun säännöksen vastaisesti,

5) rikkoo 15 §:n 1 tai 2 momentin metsätaloutta suojametsissä koskevaa säännöstä tai niiden nojalla annettua määräystä tai

6) rikkoo 16 §:n suoja-alueita koskevaa säännöstä tai sen nojalla annettua määräystä,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *metsärikkomuksesta* sakkoon.

23 §

Metsän hakkuun estäminen

Joka tarkoituksenaan häiritä tämän lain mukaisesti suoritettavaa metsän hakkuuta oikeudettomasti oleskelee hakkuun käynnissä ollessa sen välittömässä vaikutuspiirissä siten, että hän estää hakkuun, on tuomittava, jollei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *metsän hakkuun estämisestä* sakkoon.

24 §

Menettämisseuraamus

Edellä 22 §:ssä tarkoitetun rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn tuomitsemisesta valtiolle menetetyksi noudatetaan, mitä rikoslain (39/1889) 10 luvun 2 §:ssä säädetään. Menetetyksi tuomitaan hyöty, josta on vähennetty 25 §:ssä tarkoitettujen korjaavien toimenpiteiden kustannukset.

Lisäksi on soveltuvin osin noudatettava, mitä rikoslain 10 luvussa säädetään.

25 §

Korjaavat toimenpiteet

Joka käsittelee metsää 5, 5 a tai 5 b §:n, 12 tai 13 §:n tai 15 §:n 1 tai 2 momentin säännösten tai niiden nojalla annettujen säännösten tai määräysten taikka 16 §:n nojalla annettujen määräysten vastaisesti taikka laiminlyö uuden puuston aikaansaamista koskevan velvoitteen, on velvollinen poistamaan lainvastaisen toimenpiteen vaikutukset tai palauttamaan vallinneen olotilan siinä määrin kuin se on kohtuullisin kustannuksin mahdollista taikka täyttämään uudistamisvelvollisuutensa 8 §:n mukaisesti tarvittavilla uusilla perustamistoimenpiteillä ja tarvittaessa nuoren taimikon eloonjäämisen ja kehittymisen kannalta tarpeellisilla ruohon-, heinän- ja vesakontorjunnalla ja muulla jälkihoidolla.

Jos 1 momentissa tarkoitetuista korjaavista toimenpiteistä ei päästä sopimukseen alueyksikön ja asianomaisen välillä tai jos asianomainen ei noudata niiden tekemistä koskevaa sopimusta, Maaseutuvirasto voi alueyksikön esityksestä velvoittaa asianomaisen tekemään tarvittavat toimenpiteet. Maaseutuvirasto voi asettaa päätöksensä tehosteeksi uhkasakon tai uhan, että toimenpiteet tehdään asianomaisen kustannuksella. Maaseutuvirasto voi myös päättää, että alueyksikkö tekee tai teettää tarvittavat toimenpiteet asianomaisen kustannuksella. Uhkasakkoon ja teettämisuhkaan sovelletaan uhkasakkolakia.

Jos joku muu kuin asianomainen omistaa kiinteistön tai on erityisen oikeuden nojalla oikeutettu päättämään asiasta, korjaavia toimenpiteitä koskevaan sopimukseen on saatava hänen suostumuksensa. Jos maanomistaja tai erityisen oikeuden haltija ei anna suostumustaan sille, että Maaseutuvirasto velvoittaa asianomaisen lakia rikkoneen tekemään tarvittavat toimenpiteet, Maaseutuvirasto voi alueyksikön esityksestä päättää, että se tai alueyksikkö tekee tai teettää ne asianomaisen kustannuksella. Toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset maksetaan etukäteen valtion varoista ja Maaseutuvirasto voi periä ne takaisin asianomaiselta ulosottoimin siten kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.

Jos virhe on vähäinen, toimenpiteisiin voidaan olla ryhtymättä.

26 §

Panttioikeus

Silloin kun 8 §:ssä tarkoitettuihin uuden puuston aikaansaamista koskeviin toimenpiteisiin liittyvät 25 §:n 2 momentissa tarkoitettut teettämiskustannukset maksetaan valtion varoista ja kun velvollisuus huolehtia uuden puuston aikaansaanisesta kuuluu sen kiinteistön omistajalle, jonka hyväksi tehdyistä toimenpiteistä on kysymys, kiinteistö on panttina mainittujen kustannusten suorittamisesta takaisin valtiolle niin kuin maakaaren (540/1995) 20 luvussa säädetään.

Alueyksikkö voi antaa suostumuksen kirjauksen muuttamiseen tai poistamiseen panttina olevasta kiinteistöstä osittamalla muodostetun kiinteistön osalta. Suostumus voidaan antaa vain, jos valtion saamisen periminen ei vaaranna panttioikeuden lakkaamisen vuoksi.

27 §

Poliisiviranomaisen virka-apu

Poliisiviranomainen on velvollinen tarvittaessa antamaan virka-apua tämän lain täytäntöönpanoa ja sen noudattamisen valvontaa koskevissa asioissa.

28 §

Ilmoitus poliisille

Jos alueyksiköllä on todennäköisiä perusteita epäillä 22 §:ssä tarkoitettun teon tai laiminlyönnin tapahtuneen, sen on ilmoitettava asiasta poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos teko tai laiminlyönti on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen eikä yleinen etu vaadi asian tarkempaa selvittämistä.

Alueyksikölle on varattava tilaisuus tulla esitutkinnassa ja alioikeudessa kuulluksi asiassa, josta alueyksikkö on tehnyt syyteilmoituksen.

6 luku

Erinäiset säännökset

29 §

Kansallinen ja alueellinen metsäohjelma

Maa- ja metsätalousministeriö laatii kansallisen metsäohjelman yhteistyössä muiden ministeriöiden, metsäalaa edustavien ja muiden tarpeellisten tahojen kanssa. Ohjelman päämääränä on lisätä metsien monipuolista käyttöä ja niistä kertyvää hyvinvointia kestävä kehityksen periaatteita noudattaen. Ministeriö seuraa ohjelman toteutumista ja tarkistaa ohjelmaa tarvittaessa.

Alueyksikkö laatii toiminta-alueelleen alueellisen metsäohjelman ja seuraa sen toteutumista. Ohjelmaa tarkistetaan tarpeen vaatiessa. Ohjelmaa laadittaessa alueyksikön tulee olla yhteistyössä metsäalaa edustavien ja muiden tarpeellisten tahojen kanssa. Ohjelma sisältää metsien kestävä hoidon ja käytön yleiset tavoitteet, kestävä metsätalouden rahoitusta

koskevassa lainsäädännössä tarkoitetuille toimenpiteille ja niiden rahoittamiselle asetettavat tavoitteet sekä alueen metsätalouden kehittämiseksi asetettavat yleiset tavoitteet. Ohjelmaan ei oteta tietoja, jotka ovat yksilöitävissä yksittäisen metsäkiinteistön osalta.

Alueellisen metsäohjelman sisällöstä, laadinnasta, määräajoista ja tarkistamisesta sekä vaikutusten arvioinnista säädetään tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa säätää alueellisen metsäohjelman seurannasta.

30 §

Muutoksenhaku

Tämän lain mukaiseen alueyksikön päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se hallinto-oikeus, jonka tuomiopiirissä pääosa kyseessä olevasta metsätalousmaasta sijaitsee.

Muutoksenhakuun sovelletaan, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään muutoksenhausta hallintoviranomaisen päätökseen.

Sen lisäksi, mitä muutoksenhausta erikseen säädetään, alueyksiköllä on oikeus valittaa Maaseutuviraston ja hallinto-oikeuden tämän lain nojalla tekemästä päätöksestä, jos Maaseutuviraston päätös poikkeaa alueyksikön esityksestä tai jos hallinto-oikeus on muuttanut alueyksikön tai Maaseutuviraston päätöstä taikka kumonnut sen.

31 §

Eräiden suoritteiden maksuttomuus

Poiketen siitä, mitä Suomen metsäkeskuksesta annetun lain (418/2011) 26 §:ssä säädetään, metsänkäyttöilmoitus ja ennakkotieto erityisen tärkeästä elinympäristöstä ovat maksuttomia.

32 §

Täytäntöönpanon johto ja valvonta

Tämän lain täytäntöönpanon johto ja valvonta kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle.

33 §

Suomen metsäkeskuksen tehtävät

Suomen metsäkeskus valvoo tämän lain noudattamista.

Maa- ja metsätalousministeriöllä on oikeus antaa tarkempia määräyksiä Suomen metsäkeskukselle tämän lain noudattamisen valvonnasta.

Kaavoitettavien ja kaavoitettujen alueiden osalta Suomen metsäkeskuksen tulee olla riittävässä yhteistyössä kuntien kanssa tämän lain ja maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteiden yhteen sovittamiseksi.

34 §

Valtion saamisen perintä

Tässä laissa tarkoitettu valtion saaminen saadaan periä ulosottoimin ilman tuomiota tai päätöstä siten kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään.

Tähän lakiin perustuvan valtion saamisen perii Maaseutuvirasto.

7 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

35 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan xx päivänä xx kuuta xxx.

Liite 2: Lakiehdotus rikoslain muuttamisesta

48 a luku. Luonnonvararikoksista

3 §

Metsärikos

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

1) hakkaa metsää metsälain (1093/1996) 5 a §:n 1 momentin taikka sen nojalla annetun säännöksen vastaisesti taikka

2) rikkoo suojametsäaluetta tai suoja-aluetta koskevaa metsälain tai sen nojalla annettua säännöstä tai määräystä,

on tuomittava *metsärikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Metsärikoksesta tuomitaan myös se, joka tahallaan vahingoittaa metsän hoito- tai käyttötoimenpiteellä ympäristöstään selvästi erottuvaa metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää luonnontilaista tai luonnontilaisen kaltaista elinympäristöä metsälain tai sen nojalla annetun säännöksen tai määräyksen vastaisesti taikka ilman laissa edellytettyä lupaa tai lupaehdon vastaisesti siten, että teko on omiaan vaarantamaan kyseisen elinympäristön ominaispiirteiden säilymistä.

Liite 3: Ehdotus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Kasvatushakkuu

x §

Kasvamaan jätettävä puusto

Kasvatushakkuussa on ensisijaisesti jätettävä kasvamaan hyväkasvuisia ja -laatuisia puita. Kasvatushakkuun jälkeen metsikössä on oltava vähintään liitteen xx kohdan mukainen määrä kasvatuskelpoista puustoa riittävän tasaisesti jakautuneena. Metsälain 5 a §:ssä tarkoitetuilla käsittelyalueilla kasvatuskelpoisen puuston vähimmäismäärä määritetään kasvupaikan, kasvatettavien puulajien ominaisuuksien ja käyttötarkoituksen mukaan.

Metsälain 4 luvussa tarkoitettulla suojametsäalueella ja Inarin, Kittilän, Muonion, Sallan, Savukosken ja Sodankylän alueilla kasvatushakkuussa kasvamaan jätettävän puuston vähimmäispohjapinta-ala on yhtä neliometriä hehtaarilla alempi kuin liitteen xx kohdan mukainen pohjapinta-ala pohjoisen Suomen alueella. Edellä mainituilla alueilla liitteen xx kohdan mukainen vähimmäisrunkoluku on havupuilla alle 12 metrin pituisissa metsiköissä 100 runkoa alempi kuin liitteen xx kohdan mukainen runkoluku pohjoisen Suomen alueella.

Puunkorjuuta varten tehdyt puunkuljetusreitit sekä ojat ja ojalinjat luetaan metsikön pinta-alaan kasvatuskelpoisen puuston määrää mitattaessa. Ojitetulla alueella kasvatuskelpoisen puuston määrä voi kasvatushakkuun jälkeen olla liitteen xx kohdan määrää enintään 10 prosenttia alhaisempi.

Asetuksen liite xx

Aluejako:

Pohjoinen Suomi:

Lapin maakunta

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueelta seuraavat kunnat: Kuusamo, Pudasjärvi ja Taivalkoski

Kainuun maakunnan alueelta seuraavat kunnat: Hyrynsalmi, Puolanka ja Suomussalmi

Keskinen Suomi:

Keski-Pohjanmaan maakunta

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnan alueilta muut kuin Pohjoiseen Suomeen kuuluvat kunnat

Pohjois-Karjalan maakunnan alueelta seuraavat kunnat: Juuka, Ilomantsi, Lieksa, Nurmes ja Valtimo

Keski-Suomen maakunnan alueelta seuraavat kunnat: Pihtipudas, Kinnula, Kivijärvi ja Kyyjärvi

Pohjois-Savon maakunnan alueelta seuraavat kunnat: Kiuruvesi, Vieremä, Sonkajärvi ja Rautavaara

Eteläinen Suomi:

Uudenmaan, Itä-Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Satakunnan, Päijät-Hämeen, Kanta-Hämeen,

Kymenlaakson, Pirkanmaan, Etelä-Karjalan, Etelä-Pohjanmaan ja Etelä-Savon maakunnat

Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen ja Pohjois-Savon maakuntien alueelta muut kuin Keskiiseen Suomeen kuuluvat kunnat.

Metsikön kasvatuskelpoisen puuston määrä tasaikäisrakenteisen metsän kasvatushakuun jälkeen

Kasvupaikan laatu		Puuston valtapituus metreinä				
		Alle 12	Vähintään 12	Vähintään 14	Vähintään 16	Vähintään 20
		Runkoluku	Pohjapinta-ala	Pohjapinta-ala	Pohjapinta-ala	Pohjapinta-ala
1	Eteläinen Suomi	800	9	11	13	15
	Keskinen Suomi	700	9	11	13	14
	Pohjoinen Suomi	700	8	10	12	12
2	Eteläinen Suomi	800	9	11	12	13
	Keskinen Suomi	800	8	11	12	13
	Pohjoinen Suomi	700	8	10	11	11
3	Eteläinen Suomi	700	8	9	10	10
	Keskinen Suomi	700	8	9	10	10
	Pohjoinen Suomi	600	7	8	9	9
4	Eteläinen Suomi	600	7	7	9	10
	Keskinen Suomi	600	7	7	9	10
	Pohjoinen Suomi	600	7	7	9	10

Ravinteisuudeltaan taulukon 1-4 kasvupaikkoja vastaavilla turvemaidilla sovelletaan samoja vähimmäisrajoja.

Taulukon riviotsikot:

- 1: Havupuuvaltaiset tuoreet tai sitä ravinteikkaammat kankaat
- 2: Havupuuvaltaiset kuivahkot kankaat
3. Havupuuvaltaiset kuivat tai sitä karummat kankaat
- 4: Raudus- ja hieskoivuvaltaiset kankaat

Metsikön kasvatuskelpoisen puuston määrä eri-ikäisrakenteisen metsän kasvatushakuun jälkeen

Kun tarkoituksena on metsänkäyttöilmoitukseen merkitty eri-ikäisrakenteinen metsänkasvatus, sovelletaan seuraavia vähimmäisrajoja. Tällöin voidaan myös poiketa jäljelle jäävän puuston tasaisesta jakautumisesta. Eteläisen Suomen alueella tuoreella tai sitä ravinteikkaammalla kankaalla pohjapinta-alan on tällöin oltava kasvatushakkuiden jälkeen kuitenkin vähintään 11 m²/ha ja kuivahkolla tai sitä karummalla kankaalla vähintään 10 m²/ha. Keski-Suomen alueella tuoreella tai sitä ravinteikkaammalla kankaalla pohjapinta-alan on oltava kasvatushakkuiden jälkeen kuitenkin vähintään 10 m²/ha ja kuivahkolla tai sitä karummalla kankaalla vähintään 9 m²/ha ja pohjoisen Suomen alueella tuoreella tai sitä ravinteikkaammalla kankaalla pohjapinta-alan on oltava kasvatushakkuiden jälkeen kuitenkin vähintään 9 m²/ha ja kuivahkolla tai sitä karummalla kankaalla vähintään 7 m²/ha. Edellä mainittuja kasvupaikkoja vastaavilla turvemaidilla sovelletaan samoja vähimmäisrajoja.

10.8.2012

YM2/509/2012

Maa- ja metsätalousministeriö
Metsäosasto
MEMO-jatkotyöryhmän puheenjohtaja
Ylijohtaja Juha Ojala

Viite Metsienkäsittelymenetelmien monipuolistaminen -jatkotyöryhmän loppuraportti 28.6.2012
Hänvisning

Asia Eriävä mielipide maa- ja metsätalousministeriön asettaman metsienkäsittelymenetelmien
Ärende monipuolistaminen -jatkotyöryhmän loppuraporttiin ja esitykseen metsälainsäädännön

Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan metsälainsäädännön kokonaisuudistuksessa turvataan muun ohella luonnon monimuotoisuus. Hallitusohjelmaan sisältyy tämän lisäksi yleisempi tavoite pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen maassamme vuoteen 2020 mennessä. EU:n hyväksytty biodiversiteettistrategia tähtää samaan tavoitteeseen koko EU:n alueella. Suomea sitovat myös YK:n biodiversiteettisopimuksen velvoitteet. Metsäluonnon köyhtyminen jatkuu tutkimustulosten mukaan maassamme edelleen. Luonnonsuojelulain mukaiset keinot ja METSO-ohjelman toimeenpano eivät yksin riitä metsäluonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi. Niiden lisäksi myös talousmetsissä tarvitaan tehostettuja toimia luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi. Uudistettavalla metsälainalla on tässä aivan keskeinen merkitys.

Metsälain uudistusta valmistellut metsienkäsittelymenetelmien monipuolistaminen (MEMO) -jatkotyöryhmä linjasi, että uudistetun metsälain tulee turvata metsäluonnon monimuotoisuus nykyistä paremmin. Työryhmän valmistelemien ehdotusten ympäristövaikutuksia ja vaikutuksia metsäluonnon monimuotoisuuteen ei toistaiseksi kuitenkaan ole arvioitu hyvän säädösvalmistelun edellyttämällä tavalla. Ympäristöministeriö pitää välttämättömänä, että ennen säädösmuutosten jatkovalmistelua MEMO-jatkotyöryhmän ehdotuksista tehdään asianmukainen ja kattava ympäristövaikutusten arviointi, jossa analysoidaan erityisesti metsäluonnon monimuotoisuuden suojeluun liittyvät muutosesitykset. Uudistuskypsyysrajan poistamisen osalta on arvioinnissa huomioitava myös energiapuun korjuun lisääntymisen vaikutukset metsänuudistamisen aikaistumiseen ja sitä kautta luonnon monimuotoisuuteen.

Ympäristöministeriö katsoo, että työryhmän ehdotuksista on vaikutusarviointien valmistuttua järjestettävä laaja lausuntokierros ja työryhmän esitystä tarvittaessa tarkistettava, jotta uudistuksen tavoitteiden toteutuminen varmistetaan. Ympäristöministeriö ei voi hyväksyä nykyiseen metsälainsäädäntöön muutoksia, jotka arvioinnin mukaan heikentäisivät metsäluonnon monimuotoisuuden suoje-
lua nykyisestä tasosta.

Työryhmän ehdotus sisältää esityksiä, joiden johdosta on jo nyt nähtävissä, ettei tavoiteltu metsäluonnon monimuotoisuuden nykyistä parempi turvaaminen toteudu. Ympäristöministeriö jättää tämän vuoksi eriävän mielipiteen seuraaviin työryhmän esityksiin:

11 § Monimuotoisuuden säilyttäminen ja erityisen tärkeät elinympäristöt

Työryhmä päätti äänestyksen jälkeen esittää uuden metsälain 11 §:n 2 momenttiin voimassa olevasta metsälaista poikkeavaa lisäystä, joka edellyttää erityisen tärkeiltä elinympäristöiltä pienialaisuutta tai metsätaloudellista vähämerkityksellisyyttä. Ympäristöministeriö katsoo, että ehdotettu lisäys kaven-
taisi voimassa olevan metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen määritelmiä ja siten heikentäisi metsälain vaikuttavuutta luonnon monimuotoisuuden suojelussa ja kestävässä käytössä.

Erityisen tärkeät elinympäristöt ovat luontotyyppisiä, jotka tulee määritellä ekologisilla perusteilla. Käytännössä kyseiset elinympäristöt ovat yleensä pienialaisia ja metsätalouden kannalta vähämerkityksellisiä. Tämä on ollut lähtökohtana jo voimassa olevassa metsälaissa ja ilmenee lain esitöistä (HE 63/1996 vp ja PeVL 22/1996 vp). Työryhmässä käydyissä keskusteluissa 2 momentin uutta muotoilua perusteltiin mm. metsänomistajan oikeusturvalla. Maanomistajalle lailla asetettavien käyttörajoituk-
sia on kuitenkin arvioitava valtiosääntöoikeudellisesti paitsi suhteessa perustuslain 15 §:ään (omaisuudensuoja) myös suhteessa perustuslain 20 §:ään (vastuu ympäristöstä) ja otettava huomioon eduskunnan perustuslakivaliokunnan nykykäytäntö näiden perusoikeuksien keskinäisestä suhteesta.

Ympäristöministeriö katsoo, että maanomistajan oikeusturvaa parannetaan yhtäältä erityisen tärkeiden elinympäristöjen kartoituksella, esiintymiä koskevien paikkatietojen antamisella maanomistajalle, säätämällä metsän hakkaajan ja leimikon suunnittelijan vastuusta esityksen 7 §:ssä ehdotetulla tavalla, selventämällä metsälain säännöksiä erityisen tärkeiden elinympäristöjen käsittelemisestä niiden ominaispiirteet säilyttävällä tavalla sekä metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden neuvonnalla. Maanomistajalla on sekä nykyisen lain että ehdotuksen mukaisesti mahdollisuus joko saada poikkeusluvan nojalla suorittaa elinympäristössä hoito- ja käyttötoimenpiteitä, mikäli taloudellinen menetys olisi vähäistä suurempi, tai hakea kohteeseen ympäristötukea. Maanomistajan omaisuudensuojan kannalta voimassa olevassa metsälaissa on jo nykyisellään riittävät takeet sille, että laissa asetettujen rajoitusten vaikutukset maanomistajalle jäävät vähäisiksi.

Mikäli työryhmän enemmistön ehdottamaa erityisen tärkeitä elinympäristöjä koskevaa 11 §:n 2 momenttia pidetään tarpeellisena, sen tulisi kuulua seuraavasti:

Monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia, yleensä pienialaisia kohteita, jotka erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi.

Ympäristöministeriö pitää hyvänä, että erityisen tärkeiden elinympäristöjä esitetään täydennettäväksi uusilla elinympäristötyypeillä. Metsäluonnon monimuotoisuuden suojelun edistämiseksi ympäristöministeriö pitää kuitenkin välttämättömänä täydentää elinympäristöjä ehdotettua laajemmin työryhmän työssä esillä olleilla uhanalaisilla luontotyypeillä.

Työryhmän esitykseen sisältyy myös voimassaolevassa laissa olevien elinympäristöjen osalta ehdotuksia, joilla kavennetaan niiden nykyistä määritelmää. Ympäristöministeriö ei kannata pykälän 3 momentin 1) kohdan lampien osalta lisäystä "enintään 0,5 hehtaarin suuruisia". Mikäli nykyistä pienten lampien määritelmää on tarpeen tarkentaa, ympäristöministeriö katsoo, että säännöksessä tulee varmistaa nykytasoinen suojelu, jolloin määritelmä voisi kuulua: "yleensä enintään 0,5 hehtaarin suuruiset lammet". Lisäksi ympäristöministeriö katsoo, että lakiesityksen 3 momentin 5) ja 6) kohtien määrittelyssä tulisi säilyttää nykyinen edellytys, jonka mukaan rotkojen ja kurujen syvyys ja jyrkenteiden korkeus on yleensä vähintään kymmenen metriä.

12 § Elinympäristöjen käsittelyn yleiset periaatteet ja kielletyt toimenpiteet

Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että erityisen tärkeiden elinympäristöjen käsittelyä koskevat säännökset ovat selkeitä ja varmistavat, ettei elinympäristön ominaispiirteiden säilyminen vaarannu.

Työryhmän ehdotuksessa 12 §:n 1 momentiksi esitetään elinympäristöjen hoito- ja käyttötoimenpiteissä otettavaksi huomioon elinympäristölle ominainen erityinen vesitalous, kasvillisuus, puuston rakenne sekä kuolleet ja lahot puut, maaston vaihtelevuus ja maaperä. Ympäristöministeriö katsoo, että huomioon ottamisen sijaan pykälässä olisi selkeästi säädettävä kyseisten ominaispiirteiden säilyttämisestä.

Työryhmän esityksessä 12 §:n 1 momentiksi ehdotetaan puutavaran kuljettamisen ja puron ylittämisen sallimista erityisen tärkeässä elinympäristössä varovaisuutta noudattaen myös sulan maan aikana. Voimassa olevassa laissa edellytetään, että maanpinnan on oltava jäässä tai lumen peittämä. Ympäristöministeriö ei kannata ehdotettua muutosta.

14 § Poikkeuslupa

Työryhmä päätti äänestyksen jälkeen esittää uuden metsälain 14 §:n 2 momentiksi säännöstä, jonka mukaan poikkeuslupa erityisen tärkeän elinympäristön käsittelemiseen tulee myöntää, mikäli 12 tai 13 §:n velvoitteista aiheutuva taloudellinen menetys on enemmän kuin neljä prosenttia käsiteltävän metsäkiinteistön markkinakelpoisen puuston arvosta. Tällä hetkellä haitan vähäisyys suhteutetaan luvanhakijan metsäalaaan saman kunnan alueella, eikä sen prosentuaalista osuutta ole laissa säädetty.

Ympäristöministeriö ei kannata ehdotetun 14 §:n 2 momentin lisäämistä metsälakiin. Muutosehdotuksen taloudellisia tai ympäristövaikutuksia ei ole arvioitu. On nähtävissä, että muutosesityksen ensisijainen tarkoitus on vähentää metsäluonnon monimuotoisuuden suojelusta maanomistajalle aiheutuvaa taloudellista vaikutusta, koska vähäisyyttä arvioitaisiin suhteessa käsittelyn kohteena olevaan metsäalaaan. Koska metsätalouden ympäristötukiin käytössä olevat valtion määrärahat ovat vähentyneet, voidaan muutoksen arvioida käytännössä johtavan poikkeuslupakynnyksen alenemiseen. Ehdotuksen vaikutukset olisivat luonnon monimuotoisuuden kannalta heikentäviä.

Muuhun ympäristölainsäädäntöön sisältyy vastaavatyypisiä maanomistajalle asetettuja haitan sietovelvoitteita, joille on oikeuskäytännössä muotoutuneet sovellettavat raja-arvot. Muualla lainsäädännössä ei haitan sietokynnystä ole määritelty nyt esitetyllä tavalla. Ympäristöministeriö ei pidä mahdollisena muuttaa periaatetta yhden lain kohdalla ilman, että selvitetään muutoksen vaikutukset ja arvioidaan sen heijastusvaikutukset myös muussa lainsäädännössä oleviin korvaussäännöksiin. Muutosesityksen suhde perustuslain mukaisiin perusoikeuksiin tulisi myös arvioida.

Ympäristöministeriö pitäisi hallinnollisesti ja ympäristön kannalta parempana vaihtoehtona täydentää metsälain nykyistä poikkeuslupasäännöstä siten, että metsäkeskuksen alueyksikkö voisi myöntää maanomistajalle tai erityisen oikeuden haltijalle 14 §:n mukaisen poikkeusluvan vain, jos ympäristötukea ei voida myöntää.

17 § Metsänkäyttöilmoitus

Ympäristöministeriö ei kannata metsänkäyttöilmoitusta koskevan säännöksen muutosta, jonka mukaan metsänkäyttöilmoituksen toimittamisen vähimmäisaikaa lyhennettäisiin nykyisestä 14 päivästä 7 päivään (ehdotuksen 17 §:n 1 momentti). Ehdotettu muutos heikentäisi ELY-keskuksen mahdollisuuksia ryhtyä viranomaistoimiin tilanteissa, joissa aiottu metsänkäyttötoimenpide olisi vastoin luonnonsojeluakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä.

Satu Sundberg
Hallitusneuvos

24. 07. 2012

for a living planet®

WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKIHARE MMM
wwf.fi No 044:00/2011
info@wwf.fi
puh. 09 7740 100

Eriävä mielipide Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistaminen -jatkotyöryhmän loppuraporttiin ja esitykseen metsälainsäädännön muuttamisesta

WWF Suomi kiittää maa- ja metsätalousministeriötä aktiivisuudesta uudistaa metsälaki. Metsälain uudistaminen on ajankohtaista ja tärkeää metsänomistajien arvojen muuttumisen, metsätalouden rakennemuutoksen ja metsäluonnon monimuotoisuuden tilan takia. Metsäluonnon tilaa jonkin verran parantaneet vapaaehtoiset keinot ovat erinomainen lisä täydentämään lakisääteisiä vähimmäisvaatimuksia. Lain avulla tulee kuitenkin varmistaa monimuotoisuuden säilyminen, vaikka halukkuus tai resurssit vapaaehtoiseen suojeluun vähenisivät.

WWF näkee edistysaskelista huolimatta vakavia puutteita esityksessä uudeksi metsälainsäädännön biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen ja ekologisen kestävyys turvaamisen kannalta. Edistystä on se, että lakiesitys mahdollistaa paremmin monipuolisempien metsänkäsittelymenetelmien harjoittamisen ja vapauttaa osin metsänomistajan mahdollisuuksia toimia tavoitteidensa mukaisesti. Uuden metsälain tulisi varmistaa luontoarvojen kattava säilyminen ja mahdollistaa luontoarvojen lisääminen vapauttamalla sääntelyä. WWF:n lähtökohdasta metsäluonnon monimuotoisuutta turvaavat keinot on oltava vahvasti mukana metsälain uudistamisen asialistalla. Suomi on sitoutunut pysäyttämään luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen vuoteen 2020 mennessä. Nyt uudistettava metsälaki vaikuttaa tähän tavoitteeseen.

Metsälajiston ja metsäluontotyyppien tila on erittäin huolestuttava. Metsissä eläviä uhanalaisia lajeja on 814, joista suurimman osan uhanalaisuuden syy on metsien hoito- ja uudistamistoimet eli metsätalous. Näiden lisäksi uhanalaisuuden kynnyksellä, silmälläpidettävänä, on 776 metsälajia. Yli 100 lajia on metsistämme jo hävinnyt. Metsäluontotyypeistä kaksi kolmasosaa on luokiteltu uhanalaisiksi joko määrän tai laadun muutosten perusteella. Näiden tulosten valossa on selvää, ettei nykyinen metsien käyttö ole ekologisesti kestävällä pohjalla, eikä nykyinen käyttö säilytä biologista monimuotoisuutta riittävästi.

Metsälain 1 § mukaan lain tarkoituksena on edistää metsien ekologista kestävyttä ja säilyttää metsien biologinen monimuotoisuus. Metsälaki asettaa metsien hoidolle ja käytölle vähimmäisvaatimukset, joiden perusteella metsätaloutta säädellään vuosiksi eteenpäin.

WWF on ilmaissut useasti huolensa uudistamiskypsyysrajojen poistamisen vaikutuksista metsien käyttöön. Koska rajojen poistamisen jälkeen metsä on mahdollista uudistushakata minkä ikäisenä tai kokoisena tahansa, on olemassa riski, että Suomen metsät nuorentuvat entisestään. Näin ollen yhä harvempi metsä saa kasvaa vanhaksi ja luontoarvoja paremmin ylläpitäväksi. WWF edellyttää, että uudistamiskypsyysrajojen poistamisen seurauksista tehdään simulaatio ja arvio rajojen poistamisen vaikutuksista luonnon monimuotoisuuteen. Tämän tuloksen perusteella rajojen poistoa tulee harkita uudelleen. Uudistushakkuille olisi järkevä jättää vähimmäisrajat, joita ennen uudistushakkuuta ei saisi suorittaa muuten kuin metsäkeskuksen luvalla.

Esitykseen metsälainsäädännön muuttamisesta ei ole tuotu läheskään riittävästi uusia konkreettisia metsäluonnon monimuotoisuutta turvaavia toimenpiteitä, vaikka tuoreet Suomen eliölajiston ja luontotyyppien uhanalaisuutta käsittelevät arviot osoittavat metsäluonnon erittäin huolestuttavan tilan ja uhanalaisuuden korkean tason. Uuden metsälain on pystyttävä paremmin vastaamaan tähän kehitykseen ja vallitsevaan nykytilanteeseen. Tutkimustietoa ja käytännön sovelluksia on tarjolla

runsaasti enemmän nyt kuin nykyisen metsälain valmistelun aikaan 16 vuotta sitten. Tällaisia monimuotoisuutta turvaavia toimenpiteitä olisivat seuraavat jo tällä hetkellä metsätaloudessa osin käytössä olevat toimenpiteet.

Uudistushakkuiden yhteydessä metsään tulisi jättää vähimmäismäärä tietynkokoisia eläviä säästöpuita. Kaikissa hakkuissa tulisi säästää tietty vähimmäismäärä pysty- ja maalahopuuta, sekä monimuotoisuuden kannalta tärkeitä puita, kuten järeitä lehtipuita, kolopuita, petolintujen pesäpuita, hyvin suuria havupuita ja palokoromäntyjä.

Uhanalaisista lajeista ei ole metsälaissa lainkaan mainintaa, vaikka pääosin metsätalouden aiheuttamat metsäelinympäristön muutokset ovat 693 metsälajin uhanalaisuuden syy. Metsälaissa tulisi olla kirjaus uhanalaisten lajien tunnettujen elinpaikkojen turvaamisesta.

Energiapuun korjuulle tulisi asettaa rajat korjuualalle jätettävien kantojen ja hakkuutähteiden osuudesta, sekä korjuulle sallituista kasvupaikoista.

Vesistöjen rantametsien leveydelle tulisi asettaa metrimäärät, joissa metsätaloustoimet olisivat rajoitettuja. Vesistöjen rantametsät ovat paitsi monimuotoisuuden, niin myös kiintoaine- ja ravinnekuormituksen sitomisen kannalta tärkeitä.

Hakkuita tulisi rajoittaa linnustollisesti arvokkailla kohteilla lintujen pesimäaikana.

Näiden toimenpiteiden sisällyttäminen uuteen metsälakiin edistäisi osaltaan metsälain tarkoituksypykälän päämäärää ekologisesti kestävästä hoidosta ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämisestä.

Eriyksen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden määrittelyssä on kiinnitettävä huomioita biologisen monimuotoisuuden ja elinympäristöissä esiintyvien uhanalaisten lajien elinympäristövaatimuksiin. Nämä ominaispiirteet on myös säilytettävä. Kohteiden käsittely ja puuston kaikenlainen korjuu on minimoitava. Lakiesitykseen lisätty kohteiden pienialaisuus tulee poistaa. Kohteiden kokoa tulisi kasvattaa ja varmistaa, että myös kartoituksissa löytymättömät lain kriteerit täyttävät kohteet turvataan. Eriyksen tärkeiden elinympäristöjen listaa tule laajentaa tietyillä uhanalaisilla metsä- ja suoluontotyypeillä.

Metsälakiuudistuksessa asetuksen ja metsäviranomaisten harkinnan varaan jää paljon tärkeitä kysymyksiä. Ne määrittävät esimerkiksi erityisen tärkeiden elinympäristöjen tarkemmista ominaispiirteistä, luonnontilaisuudesta tai käsittelyssä säästettävissä piirteistä tai maanomistajan muista kuin puuntuotannollisista tavoitteista.

Lain valmistelussa olisi pitänyt teettää laajempia taustaselvityksiä, laatia arviointeja lakimuutosten vaikutuksista ja käyttää enemmän ulkopuolista asiantuntemusta.

Ohessa esitellään tarkemmin metsälakiesityksen puutteet ja perusteet WWF Suomen erivälle mielipiteelle Metsänkäsittelyn monipuolistaminen -jatkotyöryhmän loppuraporttiin ja sen liitteenä olevaan esitykseen uudesta metsälaista.

Helsingissä 20.7.2012

Liisa Rohweder
pääsihteeri

Panu Kunttu
metsäasiantuntija

WWF Suomen edustajat Metsänkäsittelymenetelmien monipuolistaminen -jatkotyöryhmässä

Metsälaki

2 luku

Puunkorjuu ja metsän uudistaminen

5 §

Uudistushakkuu ja siihen liittyvä uudistamisvelvoite

Toisessa momentissa määritellyistä ”puuntuotannollisesti heikkotuottoiset turvemaista” tulisi poistaa lisämäärä heikkotuottoiset. Metsänomistajalla tulee olla mahdollisuus luonnon monimuotoisuuden vaalimisen perusteella jättää uudistamatta rehevämpiä turvemaita. Tämä olisi myös suostrategian linjausten mukaista.

Kolmannessa momentissa mainitut säästöpuiden jättäminen tulisi ottaa osaksi kaikkia uudistushakkuuta, ei vain turvemaita. Lisäksi ne tulisi määritellä laissa, ei jättää asetuksen varaan.

Uudistushakkuiden yhteydessä tulisi jättää vähimmäismäärä tietynkokoisia eläviä säästöpuita. Kaikissa hakkuissa tulisi säästää pysty- ja maalahopuuta tietty vähimmäismäärä, sekä monimuotoisuuden kannalta tärkeitä puita, kuten järeitä lehtipuita, kolopuita, petolintujen pesäpuita, hyvin suuria havupuita ja palokoromäntyjä.

6 §

Puunkorjuun toteutus

Puunkorjuun yhteydessä tulisi välttää maastovaurioita ylipäänsä, ei vain sellaisia, jotka heikentävät puuston kasvuolosuhteita.

Vaurioitunut puu pitäisi määritellä metsälain 2 §:ssä, eikä asetuksessa.

8 §

Uudistamisvelvoitteen täyttäminen

Epäselväksi jää mitä taimikon perustamistoimenpiteitä eri tilanteissa ja millä perusteilla voidaan vaatia. Eri-ikäisrakenteisessa metsänkasvatuksessa on tärkeää, että luontaisesti syntynyt alikasvos ja taimettuminen sisällytetään uudistamisvelvoitteeseen. Metsälain sääntelyn vapauttamisen hengessä on tarkoituksenmukaista säätää vain edellytetystä lopputuloksesta.

Viidennessä momentissa mainitut taimikon riittävästä tiheydestä ja muista arviointiperusteista, kohtuullisiksi katsottavista toimenpiteistä taimikon aikaansaamiseksi ja perustamistoimenpiteistä tulisi säätää laissa. Näissä käsitellään suoraan maanomistajan oikeuksia ja velvollisuuksia.

9 §

Metsän uudistamisessa käytettävät puulajit

Sallittuihin taimikon perustamisen puulajeihin tulee lisätä harmaaleppä, pihlaja, raita ja muut puumaiset pajulajit. Maanomistajalla tulee olla mahdollisuus ja oikeus kasvattaa myös näitä monimuotoisuutta lisääviä puulajeja. Muuten puulajien tasavertainen kasvatus jää toteutumatta. Lakiesityksen mukaan niitä saa kasvattavaa vain viranomaishyväksynnän jälkeen.

Hieskoivun osuus muualla Suomessa kuin Pohjois-Suomessa tulisi viljavilla kasvupaikoilla muuttaa 40 % enimmäisosuudeksi kasvatuskelpoisista taimista.

3 luku

Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen

11 §

Monimuotoisuuden säilyttäminen ja erityisen tärkeät elinympäristöt

Lakiin lisättiin kaikkia kohteita määrittelevänä sanana ”pienialainen”, ilman ”yleensä” sanaa. Tällä uudella lisäyksellä kohteiden kategorista rajaamista pienialaiseksi, riippumatta kohteen taloudellisesta arvosta, vahvistetaan. Elinympäristöjen pienialaisuuden maininta tulee lakiesityksestä poistaa, eikä sitä nykyisessäkään metsälaissa ole. Maanomistajan kannalta hakkuista pidättäytymisestä aiheutuvat tulonmenetykset ovat pinta-alaa olennaisempi mittari. Pinta-ala ja tulonmenetyksen suuruus eivät välttämättä kasva samassa suhteessa.

Erityisen tärkeiden elinympäristöjen luonnontilaisuudesta, luonnontilaisuuden kaltaisuudesta ja ominaispiirteistä tulee säätää laissa, eikä jättää niitä asetuksen varaan, toisin kuin nyt lakiluonnoksessa 11 §:n viimeisessä momentissa ilmaistaan.

Metsälakikohteiden läpi saa yhä kuljettaa puutavaraa. Tämä tulisi kieltää muiden elinympäristöjen kuin pitkien ja yhtenäisten puronvarsien osalta. Puutavaran koneellinen kuljetus vaurioittaa pinta-alaltaan pieniä ja kasvillisuudeltaan herkkiä elinympäristöjä.

Seuraavat uhanalaiset luontotyypit pitäisi sisällyttää tähän pykälään erityisen tärkeiksi elinympäristöiksi: mustikkakorvet (Etelä-Suomi), puolukkakorvet (Etelä-Suomi), lettokorvet, ruohokangaskorvet, korpirämeet (Etelä-Suomi) ja joenvarsimetsät (Etelä-Suomi) ja nevakorvet. Lakiesityksessä mainitut suotyyppit tulee olla määritelty Suomen ympäristökeskuksen Suomen luontotyyppien uhanalaisuus -arvion mukaisesti.

Seuraavassa käydään elinympäristöihin liittyvät täydennystarpeet läpi lakiesityksen mukaisessa numerojärjestyksessä.

1) Joenvarsimetsät Etelä-Suomessa tulee lisätä uudeksi elinympäristöksi. Kaikki joenvarsimetsien luontotyypit ovat uhanalaisia Etelä-Suomessa.

Lampien enimmäiskoko tulisi olla yksi hehtaari lakiesityksessä olevan puolen hehtaarin sijaan.

2) Uusiksi elinympäristöiksi tulee ottaa mukaan mustikka- ja puolukkakorvet Etelä-Suomessa, ruohokangaskorvet, neva- ja lettokorvet sekä korpirämeet Etelä-Suomessa. Momentissa jo mainittujen ja näiden esitettyjä uusien luontotyyppien jaon tulee noudattaa Suomen luontotyyppien uhanalaisuus -arvion käytäntöä.

3) Rehevyyden määritelmä pitäisi poistaa elinympäristömääritelmästä, sillä myös vähemmän rehevät lehdot ovat luonnoltaan arvokkaita. Suurempien lehtokohteiden edustavimmat, muusta lehdosta luonnonarvoiltaan korostuvat, osat tulee saada mukaan metsälakiin. Edustavimmat osat pinta-alaltaan suurista lehtokohteista voivat erottua harvinaisen lehtotyypin, lahoppuustoisuuden, edustavan ylispuuston tai erityisen lehtokasvillisuuden perusteella.

5) Elinympäristöjen määrittelyssä olevasta ilmauksesta ”luonteenomainen poikkeava kasvillisuus” tulisi poistaa epämääräinen ja vaikeasti tulkittava ”poikkeava” -lisämääre.

Rotkojen ja kurujen korkeusvaatimus tulee kirjata muotoon yleensä vähintään 10 m.

6) Elinympäristön määritelmän tulisi kuulua ”Jyrkänteet, joissa myös vähintään kymmenen metriä korkeita osia ja näiden jyrkänteiden alusmetsät”.

7) Elinympäristöjen määrittelyssä oleva vähätuottoinen tulee korvata määritelmällä kitu- ja joutomaa.

12 §

Elinympäristöjen käsittelyn yleiset periaatteet ja kielletyt toimenpiteet

Ensimmäisessä momentissa oleva ilmaisu ”Toimenpiteissä on otettava huomioon elinympäristöille ominainen...” tulee muuttaa seuraavasti: ”Toimenpiteissä on säilytettävä elinympäristöille ominainen...”

Pykälään tulee lisätä maininta, että elinympäristöissä mahdollisesti esiintyvän lahoppuuston, erirakenteisen puuston, suurten puuyksilöiden ja lehtipuiden poistaminen ja hävittäminen on kiellettyä.

14 §

Poikkeuslupa

Tätä pykälää tulisi muuttaa siten, että poikkeuslupaa voisi hakea vasta, kun ensin on hakenut ympäristötukea ja sitä ei ole myönnetty.

Tämän pykälän toinen momentti tulee poistaa metsälakiesityksestä puutteellisen valmistelun ja perusteettoman määrittelynsä takia. Maa- ja metsätalousministeriö toi lakiesitykseen päätyneen ehdotuksen määrittää vähäistä suurempi haitta suoraan lakitekstissä metsälakityöryhmän viimeiseen kokoukseen ilman ennakoilmoitusta. Menetyksien määrä on lakiesityksen mukaan vähäinen, jos metsälakikohteiden käyttörajoitusten aiheuttamien taloudellisten menetysten arvo on vähemmän kuin neljä prosenttia metsäkiinteistön markkinakelpoisen puuston arvosta. Tällaiselle kiinteistökohtaisesti määritettävälle korvauskynnykselle ei ole perustetta. Muutos kannustaa pienempien metsäkiinteistöjen perustamiseen.

Jos erityisen tärkeän elinympäristön säästämisen taloudellinen haitta on yli vähäisyyden rajan, täytyy sille antaa poikkeuslupa hakata tai maksaa korvausta. Vähäisen haitan raja vedettiin nykyistä käytäntöä alemmaksi. Metsätalouden ympäristötukea voi nykykäytännön mukaan saada erityisen tärkeiden elinympäristöihin, jos ympäristötukihakemuksen kohteena olevan metsän hakkuuarvo on yli neljä prosenttia kaikkien metsänomistajan saman kunnan alueella omistamien metsien hakkuuarvosta tai yli 4000 euroa. Uusi muotoilu on selvä heikennys, kun vähäisen haitan raja on alempi.

Tähän muutokseen ei liitetty minkäänlaista arvioita vaikutuksista tai yhteyksistä muuhun ympäristö- ja luonnonvaralainsäädäntöön. Vähäistä suurempi haitta on kuitenkin monia lainsäädännön aloja koskeva käsite, jota ei pitäisi voida kirjata lakiin vain yhden alan näkökulmasta. Muussa luonnonvarojen koskevassa lainsäädännössä ei vähäistä suurempaa haittaa ole määritelty. Tämä asia

vaatisi tarkempia taustaselvityksiä, vaikutusten arviointia ja perusteluita, eikä metsälakityöryhmälle annettu työryhmätyöskentelyn puitteissa riittäviä mahdollisuuksia vaikuttaa tähän pykälämuutokseen.

5 luku

Valvonta ja seuraamukset

17 §

Metsänkäyttöilmoitus

Metsänkäyttöilmoituksen jättöaikaa nykyisestä kahdesta viikosta ei tule lyhentää. Ilmoitus on kuitenkin voimassa kolme vuotta, joten kahden viikon vähimmäisjättöaika ei ole kohtuuton. Nyt lakiesitykseen kirjattu seitsemän päivän ilmoitusaika ennen hakkuiden aloittamista ei ole riittävä niissä tapauksissa, joissa velvoitteita on myös ELY-keskuksella. Näin lyhyt aika ilmoituksen jättämisen ja hakkuiden aloittamisen välillä voi uhata arvokkaiden luontoarvojen säilymistä, jos viranomaisilla ei ole mahdollisuutta liian nopean aikataulun takia puuttua asiaan. Metsänkäyttöilmoituksen vähimmäisjättöajan lyhentäminen hankaloittaa ja kiristää entisestään viranomaisten mahdollisuuksia asialliseen lainvalvontaan.

18 §

Menettely liito-oravailmoituksesta

Metsälain tulisi velvoittaa huomioimaan liito-oravahavainnot myös niissä tapauksissa, jos tieto esiintymisestä on vain metsäkeskuksella, ELY-keskuksella olevien tietojen lisäksi.

On tarpeellista lisätä metsälakiin liito-oravaa vastaava velvollisuus ottaa yhteys ELY-keskukseen myös tilanteissa, joissa käsittelyalueella on luonnonsuojelulain mukaisen luontotyypin kriteerit täyttävä kohde, riippumatta siitä onko kohdetta valmiiksi rajattu vai ei. Rajauksia ehditään tekemään vain akuutisti uhatuilla kohteilla ja lakikohteiden valvonnassa voi olla puutteita.

22 § Metsärikos ja metsärikkomus

Metsärikos ja metsärikkomus kohtaan huolimattomuus korvattiin sulkeisiin kirjoitetulla lisämääreellä ”törkeä”, joka saattaa nostaa tulkintaa pykälän sisältämien kriminalisoitujen toimien tasosta.

23 §

Metsän hakkuun estäminen

Tämä pykälä tulisi poistaa metsälaista. Metsän hakkuun estämisen kriminalisointiin on suhtauduttu kriittisesti muun muassa eduskunnan lakivaliokunnassa. Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön mukaan (5/2004 vp) kyseessä on vain väliaikaisratkaisu.

6 luku

Erinäiset säännökset

29 §

Kansallinen ja alueellinen metsäohjelma

Tässä pykälässä oleva ilmaisu ”Ohjelman päämääränä on lisätä metsien monipuolista käyttöä” on liian yksipuolinen. Ohjelman päämäärän tulisi sisältää metsien suojelun lisääminen ja monimuotoisuuden turvaaminen. Kansallisen metsäohjelman 16.12.2010 päivätyssä valtioneuvoston periaatepäätöksessä ohjelman päämääräksi on kirjattu metsien monimuotoisuuden, ympäristöhyötyjen ja hyvinvointivaikutusten vahvistuminen. Lakiesityksen päämäärämuotoilu on ristiriidassa ja puutteellinen periaatepäätöksen päämäärämääritelmän kanssa.

Eriävä mielipide Metsienkäsittelymenetelmien monipuolistamisen-jatkotyöryhmän loppuraporttiin ja esitykseen metsälaiksi

Työryhmän loppuraportti ja esitys metsälaiksi sisältävät positiivisia muutosesityksiä, jotka mahdollistavat erilaisten hakkuu- ja metsänkäsittelymenetelmien laajemman käyttöönoton sekä osittain vapauttavat metsänomistajan mahdollisuuksia toimia tavoitteidensa mukaisesti.

Esitys ei kuitenkaan onnistu tarpeellisissa määriin parantamaan metsätalouden harjoittamisen reunaehtoja sen ekologisen kestävyuden kannalta. Olemassa olevasta lainsäädännöstä ja muista metsätalouden toimenpiteistä huolimatta monimuotoisuus metsissä vähenee edelleen. Suunnan kääntäminen edellyttäisi vahvempaa lakisääteistä suojaa metsätalouden uhkaamille uhanalaisille lajeille ja luontotyypeille.

Monimuotoisuuden turvaamisen ytimen metsälaissa muodostavat lain määrittelemät arvokkaat elinympäristöt. Tutkimuksen perusteella tiedetään, että suuri osa elinympäristöistä jää tunnistamatta eikä sen takia tule metsätaloudessa huomioiduksi, että kohteiden määrittelykäytännöt ovat kirjavia, ja että rajauksien ulkopuolelle jää usein kyseessä olevan elinympäristötyypin parhaimmistoa.

Piittaamattomuudesta tai metsätaloustoimijoiden puutteellisesta ammattitaidosta johtuvia ongelmia on etenkin pienvesien, rehevien korpien ja lehtojen määrittelyssä ja tunnistamisessa. Metsälain uudistus ei tule merkittävältä osin korjaamaan näitä olemassa olevia käytäntöjä ja ongelmia.

Luonnonsuojeluliitolle keskeistä on myös, että jatkossa metsänomistajien esim. virkistyskäyttöön, luonnonsuojeluun tai riistanhoitoon liittyvät tavoitteet hyväksytään tasavertaisiksi perusteiksi valituille metsän käsittelymenetelmille taloudellisten ja puunkasvatuksellisten perusteiden kanssa. Tämän tavoitteen toteutuminen jäi työryhmän esityksessä selvennuspyynnöistä huolimatta vielä epäselväksi tai avoimeksi.

Näin ollen Suomen luonnonsuojeluliitto jättää eriävän mielipiteen työryhmän esitykseen.

Alla esitetään tarkemmat perustelut ja syyt eriävään mielipiteeseen.

Arvokkaiden elinympäristöjen määrittely lähtökohtaisesti pienialaisiksi heikentää niiden ekologista merkitystä

Lain 11 §:n 2 momenttiin esitetään lisättävän "pienialaisuus" tai "metsätaloudellinen vähämerkityksellisyys" kaikkia arvokkaita elinympäristöjä lähtökohtaisesti määrittelevänä ominaisuutena. Elinympäristöt tulee siis jatkossa rajata ensisijaisesti kokonsa tai taloudellisen arvonsa, ei niinkään ekologisten ominaispiirteidensä perusteella.

Voimassa olevan lain perusteluiden mukaan arvokkaat elinympäristöt ovat "yleensä pienialaisia", mutta kohteiden kokoa tai taloudellista arvoa ei ole kirjattu lakitekstiin elinympäristöjä määritteleväksi tekijäksi. Tutkimuksien mukaan kuitenkin nykylakiakin sovellettaessa arvokkaat elinympäristöt on rajattu niin pieniksi, että niiden ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. Muutosesitys heikentää tilannetta entisestään.

Hieman laajemmiksi rajatuilla kohteilla myös varovaiset hakkuut voisivat olla mahdollisia kohteiden ominaispiirteitä vaarantamatta, etenkin arvokkainta "ydintä" ympäröivällä alueella. Nykyisin suurin osa kohteista on kooltaan alle 0,5 hehtaaria. Näin pienialaisia kohteita ei juuri voi käsitellä ominaispiirteitä vaarantamatta, vaikka lakiesitys antaakin näin ymmärtää (12-13 §).

Kohteiden turvaamisesta ei voimassa olevan metsälain mukaan tule aiheutua maanomistajalle vähäistä suurempaa taloudellista menetystä. Mikäli kohde on pinta-alaltaan tai puuston arvoltaan sellainen että sen turvaamisesta syntyy vähäistä suurempaa menetystä voidaan maanomistajalle maksaa korvausta tai myöntää poikkeuslupa elinympäristön voimakkaampaan hakkuuseen.

Mikäli kohteet rajataan jo lähtökohtaisesti pienialaisiksi ja taloudellisesti vähämerkityksellisiksi, jää korvauksen ja poikkeusluvan tarve epäselväksi ja epäloogiseksi.

Pienialaisuuden ja taloudellisesti vähämerkityksellisen määritelmät tulisi poistaa lakiesityksen 11 pykälästä ja mahdollistaa kohteiden rajaaminen niiden ominaispiirteiden mukaan.

Mikäli kohteen turvaamisesta aiheutuva taloudellinen menetys ei ole vähäistä tulisi valtion myöntämän korvauksen olla ensisijainen vaihtoehto. Poikkeuslupa tulisi voida myöntää vain mikäli korvausta ei ole myönnetty.

Vähäistä suurempi taloudellinen haitta esitetään määriteltäväksi laissa ilman huolellisia taustaselvityksiä tai perusteluita

Työryhmä esittää, että poikkeuslupa arvokkaiden elinympäristöjen käsittelyyn tulee myöntää, mikäli niitä koskevista velvoitteista aiheutuva taloudellinen menetys on enemmän kuin neljä prosenttia metsäkiinteistön markkinakelpoisen puuston arvosta (14.2 §).

Nykyisen MMM:n päätöksen metsätalouden ympäristötuesta (1252/2003) mukaan, korvausta arvokkaista elinympäristöistä johtuvista velvoitteista voidaan maksaa, jos ympäristötukihakemuksen kohteena olevan metsän hakkuuarvo on yli 4 % kaikkien metsänomistajan saman kunnan alueella omistamien metsien hakkuuarvosta tai yli 4000 euroa.

Lisäystä metsälakiin esitetään ilman ainakaan työryhmässä esitettyä vertailua muuhun maa- ja vesilainsäädäntöön tai oikeuskäytäntöön ja ilman arviota siitä, miten muutos metsälaissa vaikuttaisi muuhun luonnonvaralainsäädäntöön. Muussa maa- ja vesioikeudessa ei perustuslaista juontuvaa vähäistä suurempaa menetystä ole määritelty laissa. Myöskään vaikutuksia ympäristötuen korvausten tasoon, aiemmin solmittujen sopimuksien uusintaan ja valtion kustannuksiin ei arvioitu millään tavalla.

Ehdotettu muutos laskee selvästi vähäisen taloudellisen menetyksen rajaa nykykäytännöstä. Varsinaisia perusteluita tarpeelle laskea rajaa ei työryhmässä esitetty. Taloudellisen menetyksen arvioinnin yksikön muuttaminen metsänomistajan kaikista kunnan alueen metsistä kiinteistökohtaiseksi heikentää vähäisen menetyksen suhteutusta metsänomistajan varallisuuteen ja metsäomaisuuteen yleensä. Siedettävää vähäistä menetystä määritteleväksi tekijäksi tulee enneminkin kiinteistön muodostus ja tilajako. Muutos kannustaakin pienempien metsätilojen perustamiseen, sillä tällöin menetys, joka maanomistajan on siedettävä jää pienemmäksi.

Laajasti muuhunkin luonnonvaralainsäädäntöön liittyvää uudistusta ei tulisi voida esittää lainsäädäntöön näin heiveröisin selvityksin ja vähäisellä ymmärryksellä seurauksista. Mikäli vähäistä suuremman menetyksen määrittelyä halutaan muuttaa nykyisestä käytännöstä tulee muutosesitykset perustaa kunnollisille selvityksille ja tehdä mieluummin osana laajempaa lainsäädännöllistä tarkastelua.

Esitetty 14 § 2 momentti tulisi poistaa lakiesityksestä.

Metsänomistajan muiden kuin puuntuotannollisten tavoitteiden tasa-arvoisuus lain tulkinnassa ja uudistamisvelvoitteen täyttämisen ehdot jäivät epäselviksi

Metsälakiuudistuksen lähtökohdaksi otettiin laajasti hyväksytty metsänomistajien monipuolistuneiden tavoitteiden huomiointi. Tämän tulisi tarkoittaa, että muutkin kuin puuntuotannolliset kuten esim. virkistykseen, maisemaan tai riistanhoitoon liittyvät tavoitteet katsotaan hyväksyttäväksi perusteluiksi metsänhoidon menetelmiä valittaessa.

Muut kuin vain puuntuotantoon liittyvät tavoitteet voivat vaikuttaa esimerkiksi puulajin (9.2 §), ennallistettavien suometsäkohteiden (5.2 §) tai sopivien taimikon perustamistoimenpiteiden (8.2 §) valintaan. Lakiesitys jättää näissä kysymyksissä harkintavaltaa viranomaisille tai asiat on jätetty tarkemmin alempiasteisessa lainsäädännössä määriteltäväksi.

Esimerkiksi muita kuin 9.1 § mainittuja kotimaisia puulajeja voi lakiesityksen mukaan kasvattaa, kunhan esittää riittävän selvityksen niiden kasvatuskelpoisuudesta. Esitys jättää kuitenkin epäselväksi tulkitaanko kasvatuskelpoisuuden edellyttävän jatkossa myös esimerkiksi markkinakelpoisuutta.

Työryhmä ei myöskään kunnolla käsitellyt minkälaisia taimikon perustamistoimenpiteitä maanomistajalta voidaan vaatia eri tilanteissa ja millä perusteilla. Eri-ikäisrakenteisessa metsänkasvatuksessa on keskeistä, että myös luontaisesti syntynyt alikasvos ja taimettuminen voidaan hyödyntää uudistamisvelvoitetta täyttäessä.

Uudistettavaan lakiin liittyvät asetukset tulisi valmistella ja käsitellä samanaikaisesti itse lain kanssa, jotta lakiuudistuksen vaikutukset ja uudistuksen tavoitteiden toteutuminen olisi kunnolla arvioitavissa.

Muita puutteita lakiuudistuksessa

Työryhmä ei käsitellyt metsän hakkuu estämistä koskevaa pykälää (18 a §) valiokuntamietintöjen mukaisesti, vaikka kyseessä oli metsälain kokonaisuudistus.

Vuonna 2004 metsälakiin lisättyyn säännökseen metsän hakkuun estämisen kriminalisoinnista (LA 154/2003) on suhtauduttu kriittisesti mm. eduskunnan lakivaliokunnassa. Maa- ja metsätalousvaliokunta totesikin mietinnössään (5/2004 vp), että lakivaliokunnan mukaan kyseessä voi olla vain väliaikaisratkaisu ja että hallituksen tulisi selvittää edellytykset säätää asiasta yleisemmällä tasolla rikosoikeudellisen sääntelyn laillisuusperiaatteiden mukaisesti.

Metsälain uudistamisessa ei käsitelty voimassa olevan lain 18 a § mahdollisia muutostarpeita eikä työryhmässä saatu selvitystä siitä, onko valiokuntien edellyttämiä selvityksiä tehty.

Työryhmä esittää myös, että metsänkäyttöilmoitus voitaisiin jättää vain 7 päivää (mikä voi tarkoittaa käytännössä vain viittä arkipäivää) ennen hakkuiden aloittamista nykyisen 14 päivän sijaan. Metsänkäyttöilmoitus on metsälain valvonnan ja puun laillisuuden takaamisen keskeisin väline. Metsänkäyttöilmoituksien välityksellä valvotaan myös luonnonsuojelulain noudattamista esim. liito-oravan suojelun ja tiettyjen Natura-alueiden osalta.

Vähenevien resurssien kanssa painiva hallinto on muutenkin lainvalvonnan suhteen tiukalla. Seitsemän päivää jättää viranomaisille hyvin vähän joustovaraa tai mahdollisuuksia epäselvien tilanteiden ratkomiseen. Metsänkäyttöilmoituksen oikeellisuuden tarkastamiseen maastossa ei juuri

jää aikaa edes poikkeustapauksissa.

Laadukkaan lainvalvonnan mahdollistamiseksi tulisi metsänkäyttöilmoitus edelleen jättää vähintään 14 päivää ennen hakkuuta.

Lakiesityksessä on myös aiempaa laajempi lista toimenpiteistä, joiden yhteydessä hakkuuilmoitusta ei tarvitse tehdä.

Ilmoitus tulisi kuitenkin edellyttää aina mikäli aiottu toimenpide kohdistuu Natura-alueeseen, lainvoimaisten kaavojen suojeluvarauksiin tai valtakunnallisiin suojeluohjelmiin kuuluviin alueisiin, jottei näiden alueiden tarkoitus vaaranneta.

Helsingissä, 10.8.2012

Sini Eräjää
suoja-asiantuntija
Suomen luonnonsuojeluliiton edustaja Metsien käsittelymenetelmien monipuolistamisen-
jatkokyöryhmässä

MMM:n vuonna 2012 julkaisemat työryhmämuistiot

- 2012:1 Kehittämishanke metsätilakoon ja rakenteen parantamiseksi
ISBN 978-952-453-687-5 (Verkkojulkaisu)
- 2012:2 Eläintautilainsäädännön uudistamistyöryhmän muistio
ISBN 978-952-453-695-0 (Painettu)
ISBN 978-952-453-696-7 (Verkkojulkaisu)
- 2012:3 Kalastuslain kokonaisuudistuksen työryhmän mietintö
ISBN 978-952-453-715-5 (Verkkojulkaisu)
- 2012:4 Metsätuholakityöryhmän muistio
ISBN 978-952-453-727-8 (Painettu)
ISBN 978-952-453-728-5 (Verkkojulkaisu)
- 2012:5 Alueellisten metsäohjelmien 2011-2015 tukiryhmä – Työryhmän loppuraportti
ISBN 978-952-453-729-2 (Verkkojulkaisu)
- 2012:6 Maatilatalouden kehittämisrahaston (MAKERA) tulevaisuuden vaihtoehtoja
valmistelevan työryhmän muistio
ISBN 978-952-453-732-2 (Verkkojulkaisu)

